

AYT

EDEBİYAT

KONU ÖZETLİ SORU BANKASI

Şinasi Ağırtaş

- › Kavramlarla Konu Özeti
- › Kazanım Odaklı Konu Testi
- › Kazandıran ÖSYM Testi
- › Kurgusal Beceri Temelli Testler
- › Kişiyeye Özel Kazanım Tarama Testi

 OZAN SAYMAN'dan

DETAYLI
VIDEO
ÇÖZÜMLÜ

4K
YAYINLARI

Sevgili Öğrenciler ve Değerli Meslektaşlarım,

Güzel sanatların başat kollarından biri olan edebiyat, öğretim hayatımızın da önemli derslerindendir. Bundan dolayı YKS'nin AYT bölümünde edebiyattan belirleyici sorular sorulmaktadır. Elinizdeki kaynak, bu bilinçle ve titizlikle hazırlanmıştır.

Bu kaynak kitap oluşturulurken Millî Eğitim Bakanlığının lise öğretim programı inceliklerle çalışılmış, ÖSYM'nin sınav tarihi boyunca izlediği yollar ve sorduğu sorular gözetilerek özgün bir anlatım ve soru tarzı benimsenmiştir. Bu ürün ayrıca 9, 10, 11 ve 12. sınıf Türk dili ve edebiyatı dersinin Türk edebiyatı kazanımlarını da kapsamaktadır. Öğrencinin konuyu daha iyi öğrenmesi için kitapta "Kavramlarla Konu Özeti, Kazanım Odaklı Konu Testi, Kazandıran ÖSYM Testi, Kurgusal Beceri Temelli Test ve Kişiyi Özel Kazanım Tarama Testi" şeklinde bütünsel bir yol izlenmiştir.

AYT'nin edebiyat bölümü son yıllarda ayırt edici bir misyon yüklendiği için sorular detaylı sorulmaktadır. Elinizdeki kaynak kitapta bu soruların karşılığını bulacak, benzer ve özgün çok sayıda soruyla sınavı deneyimleyeceksiniz.

4K

1

Kavramlarla Konu Özeti bölümünde konuların temel mantığı, kazanımların tanımladığı içerik aşılmadan, özet şeklinde sade bir anlatımla sunulmuştur.

2

Kazanım Odaklı Konu Testi bölümünün odak noktasında Millî Eğitim Bakanlığı Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar yer almakta olup bu testlerde yer alan sorular konuyu öğretici, temel kavramları sorgulayan düzeydedir.

3

Kazandıran ÖSYM Testi özellikle son yıllarda gerçekleştirilen TYT ve MSÜ sınavlarında yaşanan değişim ve dönüşümlerin analiz edilmesi sonucunda oluşturulan ve çıkmış sorulara benzer mantıkla kurgulanan sorulardan oluşturulmuştur.

4

Kurgusal Gündelik Hayat Testi temel Türkçe ilkelerinin gündelik hayattaki rolünü sorgulamayı, bilgiyi yaşam temelli problemlerde kullanabilmeyi ve muhakeme yapma yeteneğini kazandırmayı amaçlayan özgün sorulardan oluşturulmuştur.

5

Kişiyi Özel Kazanım Tarama Testi belirli bölümlerin sonunda yer alan tarama testlerini çözen öğrencilerin, test sonundaki karekodu 4K mobil uygulaması üzerinden okutarak optiğe cevaplarını işaretlemesi ve kazanım karnelerine ulaşması sağlanmaktadır. Öğrencinin sonucuna göre soru havuzumuzdan kişiyi özel Geri Kazanım Testi oluşturularak öğrencilerin eksik konularda kendilerini geliştirmesi hedeflenmektedir.

Her türlü görüş ve önerinizi kitabın sonraki baskılarının düzeltilmesi ve geliştirilmesi için bizimle paylaşacağınızı umuyor, şimdiden sizlere teşekkür ediyoruz.

Kitabın hazırlanmasında emeğini esirgemeyen sevgili eşime ve kendisine ait zamanları kullandığım kızıma minnettarım. İncelemelerde engin tecrübesini benden esirgemeyen değerli meslektaşım Mehmet Ali YERLİKAYA'ya, bu zahmetli yolda her türlü kolaylık ve desteği saylayan 4K Yayınları Koordinatörü Büşra KOCA'ya şükranlarımı sunarım.

Öğrencilere girecekleri sınavlarda, meslektaşlarıma çalışma yaşamlarında bu kitabın faydalı olmasını dilerim.

ŞİNASİ AĞIRTAŞ

Bölüm: 01

Güzel Sanatlar ve Edebiyat	5
Kazanım Odaklı Konu Testi	7
Kazandıran ÖSYM Testi	9

Bölüm: 02

Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler (Şiir)	11
Kazanım Odaklı Konu Testi	17
Kazandıran ÖSYM Testi	23
Kurgusal Beceri Temelli Test	25

Bölüm: 03

Edebî Sanatlar (Söz Sanatları)	27
Kazanım Odaklı Konu Testi	31
Kazandıran ÖSYM Testi	37
Kurgusal Beceri Temelli Test	39
Kişiyeye Özel Kazanım Tarama Testi 1	41

Bölüm: 04

Düzyazı Türleri ve Sözlü Anlatım	53
Kazanım Odaklı Konu Testi	59
Kazandıran ÖSYM Testi	65
Kurgusal Beceri Temelli Test	67

Bölüm: 05

İslamiyet Öncesi (Destan Dönemi)	
Türk Edebiyatı ve Geçiş Dönemi	69
Kazanım Odaklı Konu Testi	73
Kazandıran ÖSYM Testi	79
Kurgusal Beceri Temelli Test	81

Bölüm: 06

Halk Edebiyatı	83
Kazanım Odaklı Konu Testi	89
Kazandıran ÖSYM Testi	95
Kurgusal Beceri Temelli Test	97
Kişiyeye Özel Kazanım Tarama Testi 2	99

Bölüm: 07

Divan Edebiyatı	111
Kazanım Odaklı Konu Testi	117
Kazandıran ÖSYM Testi	125
Kurgusal Beceri Temelli Test	127

Bölüm: 08

Edebî Akımlar	129
Kazanım Odaklı Konu Testi	131
Kazandıran ÖSYM Testi	137
Kurgusal Beceri Temelli Test	139

Bölüm: 09

Şiir/Tanzimat, Servetifünun, Fecriâti Şiiri	141
Kazanım Odaklı Konu Testi	145
Kazandıran ÖSYM Testi	151
Kurgusal Beceri Temelli Test	153
Kişiyeye Özel Kazanım Tarama Testi 3	155

Bölüm: 10

Şiir/Millî Edebiyat ve Türk Dünyası Şiiri	167
Kazanım Odaklı Konu Testi	169
Kazandıran ÖSYM Testi	175
Kurgusal Beceri Temelli Test	177

Bölüm: 11

Şiir/Cumhuriyet Dönemi Şiiri	179
Kazanım Odaklı Konu Testi	187
Kazandıran ÖSYM Testi	195
Kurgusal Beceri Temelli Test	197

Bölüm: 12

Roman/Tanzimat, Servetifünun ve Millî Edebiyat Romanı	199
Kazanım Odaklı Konu Testi	203
Kazandıran ÖSYM Testi	209
Kurgusal Beceri Temelli Test	211
Kişiyeye Özel Kazanım Tarama Testi 4	213

Bölüm: 13

Roman/Cumhuriyet Dönemi ve Türk Dünyası Romanı	223
Kazanım Odaklı Konu Testi	227
Kazandıran ÖSYM Testi	235
Kurgusal Beceri Temelli Test	237

Bölüm: 14

Hikâye ve Tiyatro/Cumhuriyet Dönemi Öğretici Metinleri	239
Kazanım Odaklı Konu Testi	245
Kazandıran ÖSYM Testi	253
Kurgusal Beceri Temelli Test	255

Bölüm: 15

Dünya Edebiyatı	257
Kazanım Odaklı Konu Testi	261
Kazandıran ÖSYM Testi	265
Kurgusal Beceri Temelli Test	267
Kişiyeye Özel Kazanım Tarama Testi 5	269
Türlere Göre İlkler, Enler, Öncüler	279

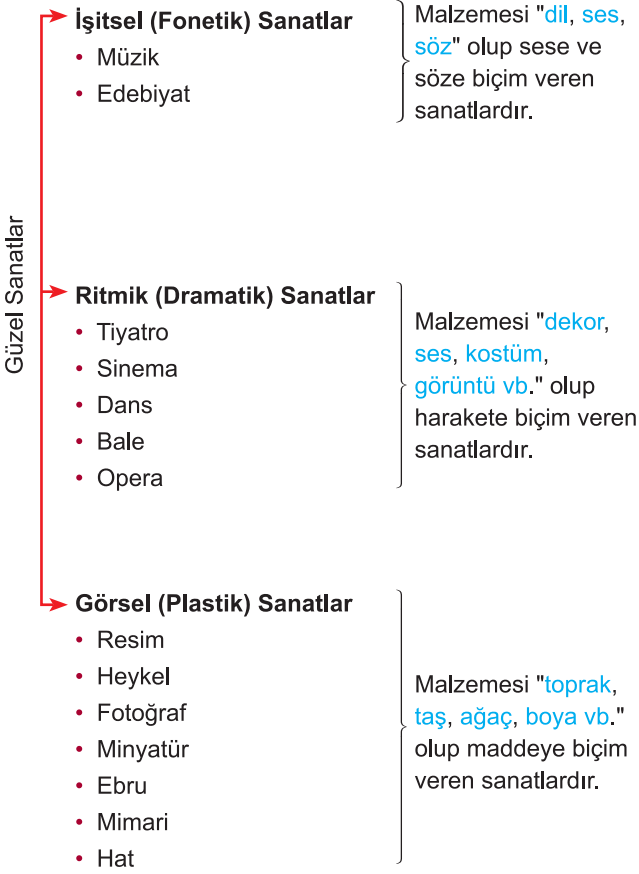
GÜZEL SANATLAR VE EDEBİYAT

Güzel sanat, herhangi bir olay, olgu ve durumu çeşitli araçlarla insana güzel gelecek biçimde üretmenin genel adıdır. **Edebiyat** ise duygu, düşünce ve hayallerin söz veya yazı hâlinde güzel, etkili bir şekilde aktarılmasıdır.

Güzel sanatların;

- **üstlendiği görev**, özgündür.
- **gayesi**, güzellik ve estetik hazdır.
- **verdiği ürün**, zevkli ve bayağılıktan uzaktır.
- **icracısı**, hislerini paylaşmak için üretir.

Kullandıkları malzeme, güzel sanatların en temel sınıflandırma ölçütüdür. Bu yönüyle güzel sanatları şöyle sınıflandırmak mümkündür:

UYARI: Modern (çağdaş) sınıflandırma ölçütlerine göre güzel sanatları "yüzey sanatları, hacim sanatları, ses sanatları, dil sanatları, dramatik sanatlar, eylem sanatları, mekân sanatları" şeklinde de tasnif etmek mümkündür.

Sanat ve Zanaat

Duygu, tasarı, estetik vb.nin anlatımında kullanılan metot ve bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılığa **sanat**; insanın maddeye dayanan ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan, öğrenimle beraber deneyim, beceri, ustalık gerektiren işe **zanaat** denir.

Sanat ve zanaat şu açılardan farklılık gösterir:

- Sanatın amacı estetik haz ve güzelliktir, zanaatin amacı fayda sağlamaktır.
- Sanat eseri, yaratıcılık ürünü olup özgündür; zanaat eseri, yaratıcılıktan çok ustalık gerektirir.
- Sanat, yeteneğe dayalı ve ilhamla oluşur; zanaat, uğraşla ve usta-çırak ilişkisiyle oluşur.
- Sanat eseri taklit edilemez, zanaat eserinin benzeri yapılabilir.

Edebiyatın Bilimlerle İlişkisi

Sanatçı, edebî eserin kurmaca dünyası sınırları içinde kalmak koşuluyla psikoloji, tarih, felsefe, sosyoloji, coğrafya, bilim-teknik gibi bilim dallarıyla ilişki kurabilir.

Edebiyat;

- geçmişteki bir olay, olgu veya tarihî bir dönemi sanatına malzeme yaparken **tarih**,
- eserdeki kişilerin ruhsal durumlarını daha iyi anlatmak için **psikoloji**,
- toplumsal ilişkileri kurgularken **sosyoloji**,
- mekânın insan üzerinde yarattığı etkiyi tasvir ederken **coğrafya**,
- bir düşünceyi savunma ve sorgulama süreçlerinde bakış açısı itibarıyla **felsefe**,
- teknolojiyle birlikte değişen ve gelişen insan yaşamını konu edindiğinden **bilim-teknik**

alanlarından yararlanır.

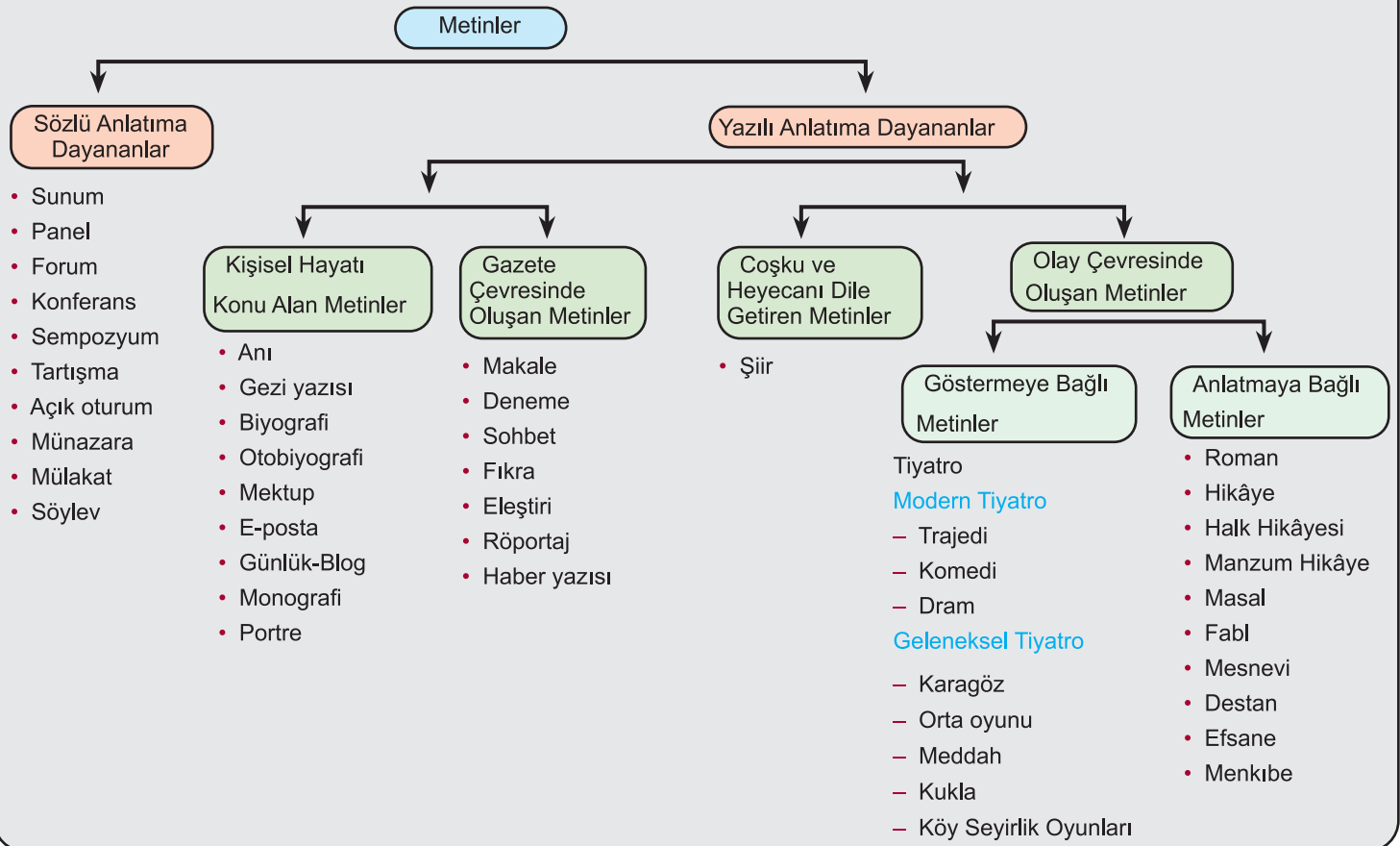
Örnek: *Ve mademki bir gün ölüm mukadder,
Ben sulara batan bir ışık gibi
Sularda sönmek istiyorum!
Denize dönmek istiyorum!
Denize dönmek istiyorum!*

Nâzım Hikmet

Şair, tüm sıkıntılardan uzak bir dünyaya dönüş arzusunu dile getirdiği için bu dizelerde edebiyat-psikoloji ilişkisinden söz etmek mümkündür.

Sanatsal (Edebî) Metin	Öğretici (Didaktik) Metin
- Kurmaca metinlerdir, imge ve çağırışma dayalıdır. - Coşku ve heyecan uyandırma amaçlanır. - Sözcükler çoğunlukla mecaz ve yan anlamlıdır. - Anlamı değil, anlamları vardır. - Betimleyici, öyküleyici anlatım biçimleri anlatımda ağır basar. - Konudan çok konunun işleniş biçimi (üslup) esastır. "Kırık hayatlar, çürük yargılar, mesut odalar, acı çığlık vb." anlamsal uyum barındırmayan alışılmamış bağdaştırmalara sıkça yer verilir. - Sanat eserinin iletisi örtüktür. KAR <i>Kar var yaşadığımız günlerde Umutsuzluk çevremizi kuşattı Kıtlık kıran gündemde Yine de ele güne karşı Özenle saklıyorum yüreğimde Sana duyduğum aşkı Dört yanım kar içinde</i> Sanatlı söyleyişe, kurmaca gerçekliğe dayandığı için yukarıdaki metin edebî bir metindir.	- Gerçekçi metinlerdir; kişi, mekân, zaman unsurları üzerinde oynanamaz. - Bilgi verme, aydınlatma amaçlanır. - Sözcükler çoğunlukla gerçek anlamlıdır. - Anlamları değil, anlamı vardır. - Anlatımda açıklama ve tartışma anlatım biçimleri ağır basar. - Üsluptan ziyade içerik esastır. "Kırık dallar, çürük meyveler, mesut insanlar, acı biber vb." anlamsal uyum sergileyen alışılmış bağdaştırmalara yer verilir. - Öğretici metnin iletisi açıktır. KAR <i>Bulutlarda oluşan su taneciklerinin aşırı soğuk ile karşılaşması sonucu kristalleşerek oluşmasıdır, kar. Bu olay çok hızlı meydana geldiği için su tanecikleri yağmura dönüşmeden kar hâline gelir. Atmosferin ve toprağın ısısı aynı olduğunda kar tanecikleri erimez, kar katmanı oluşturur.</i> Sanatlı söyleyişe yer verilmemiştir; gerçeklik ise kurmaca değil, nesneldir. Kelimeler temel anlamıyla kullanılmıştır. Bu özelliklerinden dolayı yukarıdaki parça öğretici metindir.

METİNLERİN SINIFLANDIRILMASI

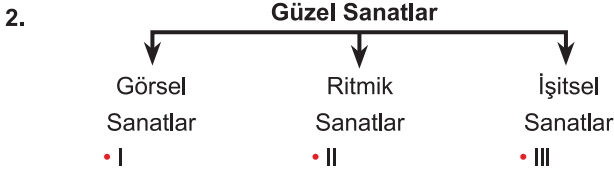
1. Tanrı gibi gökte olmuş Türk Bilge Kağanı, bu zamanda oturdum. Sözümlü tamamıyla işit. Bilhassa küçük kardeş, yeğenim, oğlum, bütün soyum, milletim, güneydeki Şadpıt beyleri, kuzeydeki Tarkat Buyruk beyleri, Otuz Tatar... Dokuz Oğuz Beyleri, milleti! Bu sözümlü iyice işit, adamakallı dinle: Doğuda gün doğusuna, güneyde gün ortasına, batıda gün batısına, kuzeyde gece ortasına kadar, onun içindeki millet hep bana tabiidir. Bunca milleti hep düzene soktum. O, şimdi kötü değildir. Türk Kağanı Ötüken ormanında otursa ilde sıkıntı yoktur.

Bu parçayla

- I. Tarih
- II. Siyasetname
- III. Fonetik
- IV. Bilimsellik
- V. Söylev

unsurlarından hangisi arasında bir ilişki yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Bu tabloda numaralanmış yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

	I	II	III
A)	Kabartma	Dans	Müzik
B)	Seramik	Bale	Edebiyat
C)	Pantomim	Sinema	Müzik
D)	Fotoğraf	Tiyatro	Edebiyat
E)	Mimari	Opera	Müzik

3. I. Kurmaca bir gerçekliğe dayanması
 II. Ortaya çıkan ürünün eşi ve benzerinin olmaması
 III. Tecrübeye ve usta-çırak ilişkisine dayanması
 IV. Maddi bir beklentiye dayanmaması
 V. Temel gereksinimleri karşılaması

özelliklerinden hangisi veya hangileri "sanat" ile ilişkilendirilemez?

- A) I ve II B) II ve III C) Yalnız III
 D) Yalnız IV E) III ve V

4. Anlatılmak istenenin doğrudan ifade edildiği öğretici metinlerde ----; anlatımın kapalı olduğu, güzel söz söylemenin amaçlandığı coşku ve heyecan veren metinlerde --- kullanılır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) açık ileti-örtük ileti
- B) imge-çağırışım
- C) estetik-bağdaştırma
- D) alışılmış bağdaştırma-imge
- E) örtük ileti-temsili anlatım

5. I. Hat
 II. Bale
 III. Duvar resmi
 IV. Roman
 V. Pantomim

Kullandıkları malzemeler açısından, numaralanmış sanatlar ikiye gruplandırıldığında hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Ön sözde belirtildiği gibi "belirli toplumsal koşullar içinde oluşan teorik düşünme ve çözümleme tarzlarını düşünsel öncülleri, ortaya çıktıkları dönemin toplumsal koşulları, incelenen düşünürlerin yaşam koşulları ve bilgiye duydukları ilginin amaçlarıyla ilişkili olarak" gösteriyor Prof. Dr. Kerim Edinsel. Bu sayede okuyucular yitirmiş oldukları varsayılan eski yaşam dokularını "toplumsal hayat gücüyle" yeniden düşünme olanağı tanıyor.

Bu parçada eleştirisi yapılan eserde edebiyat ile aşağıdaki bilimlerden hangisi arasında ilişki kurulmuştur?

- A) Psikoloji
- B) Bilim-teknik
- C) Felsefe
- D) Coğrafya
- E) Sosyoloji

7. I. Edebiyat, gerçekliği kurgusal olarak ele alışı itibarıyla bilimlerden ayrılır.
- II. Alışılmamış bağdaştırmalar, dilde yaygın olarak kullanılan ve anlamca uyumlu sözcüklerle kurulur.
- III. Metinler, ifade ediliş şekilleri bakımından manzum ve mensur olarak ayrılır.

Numaralanmış yargıların doğru ve yanlış (D/Y) saptamaları aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III
A)	D	Y	D
B)	D	D	D
C)	Y	Y	Y
D)	D	Y	Y
E)	Y	D	Y

8. Aşağıdakilerden hangisi gazete çevresinde gelişen türlerden biri değildir?

- A) Röportaj B) Monografi
- C) Sohbet D) Deneme
- E) Eleştiri

9. (I) Birbirlerinin sınırlarına girmeseler de kimi zaman bu sınırları zorlayan zanaat ve sanat ilişkisinde zanaatın önceliği fayda amacı gütmesidir. (II) Zanaat ustalığa ve deneyime dayalıyken sanat, yetenek ve ilhamla mümkündür. (III) Sanatkârlık uğraşlar sonucu mümkünken zanaatkârlık, doğal süreçte ve uygun ortamlarda kendiliğinden ortaya çıkar. (IV) Sanatsal ürünlerin taklidi mümkün değildir, özgün niteliklidir; zanaat eseri güzel olsa da çok kez yapılabilir. (V) Sanat, muhatabında heyecan ve hayranlık uyandırır; zanaat, muhatabının maddi bir gereksinimini karşılar.

Sanat ve zanaatın kıyaslandığı bu parçada numaralanmış yargıların hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. ---- metinlerin öğreticilik işlevi doğrudan değil, ---- ile olur. Bu metinler daha çok ---- vermek, heyecan uyandırmak amacıyla yazılır. En ---- kurmaca yapıtlarda bile hiçbir okur hakikatin kendisini bulamaz. Çünkü yazar, ele aldığı gerçekliği; yaratıcılığını, düş gücünü, özlemlerini, sanat zevkini, hayata bakış açısını işin içine katarak yeniden yaratır. Gerçekliği kurgular, gerçekliğe eklemeler ve çıkarmalar yaparak ona dilediği biçimi verdiğinden sanat eserinde ---- kaygısı belirgindir.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçalardaki boşlukların herhangi birine getirilemez?

- A) Kurmaca B) Üslup
- C) Realist D) İçerik
- E) Estetik haz

11. Aşağıdaki kutucuklarda verilen soruların cevapları bulunmaktadır. Buna göre, kutucuklarda yer alan harfleri boş bırakılan yerlere yazarken bir sorunun birden çok cevabının alabileceğini göz önünde bulundurunuz.

a	Tarih	b	Konferans	c	Sohbet
ç	Sahne	d	Minyatür	e	Söylev
f	Biyoloji	g	Opera	ğ	Kil

- Tablodakilerden hangisi veya hangileri sözlü anlatım türlerindendir? (_ _ _ _)
- Tablodakilerden hangisi veya hangileri ritmik sanatlarla örnektir? (_ _ _ _)
- Tablodakilerden hangisi veya hangileri edebiyatın doğrudan ilgilendiği bilimlerdenidir? (_ _ _ _)
- Tablodakilerden hangisi veya hangileri plastik sanatların malzemesidir? (_ _ _ _)

Tablodaki ifadeleri karşılayan harflerden hangileri boş bırakılan yerlerden birine getirilemez?

- A) a, d, f, ç B) d, f, g C) c, d, f, g
- D) b, ç, f E) c, ç, d, f

1. Halkın zevk ve anlayışını sade bir dille, hece ölçüsüyle yansıtan şiirleri beğendiğini söyleyen biri, aşağıdaki şiirlerden hangisini tercih etmez?

- A) Tutam yâr elinden tutam
Çıkam dağlara dağlara
Olam bir yaralı bülbül
İnem bağlara bağlara
- B) Kalktı göç eyledi Avşar elleri
Ağır ağır giden iller bizimdir
Arap atlar yakın eyler ırağı
Yüce dağdan aşan yollar bizimdir
- C) Terk eyledim ağalarım beğlerim
Busbulanık seller gibi çağlarım
Anın için ben ah edip ağlarım
Ayrılık oduna doyamadım ben
- D) Elâ gözlü nazlı dilber
Seni kandan sakınırım
Kandan değil hey efendim
Seni gözden sakınırım
- E) Kimse bilmez ne çiçeksin ne cânâ
Yasemen gerçi ki ismin hâlâ
Gerdenin berg-i semendir ammâ
Ruhların lâle-i hamra mı aceb

2. Kul Mustafa eydür coştum

- Aşkın deryasına düştüm
Çok şükür yâre buluştum
Âlemde uluyum şimdi

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tapşırmaya yer verilmiştir.
B) Zengin uyak kullanılmıştır.
C) Ek hâlinde redif vardır.
D) Düz uyak düzeniyle oluşturulmuştur.
E) Semai nazım şekli örneğidir.

3. Dostun bahçesine yad eller dolmuş

Gülünü toplarken fidanın kırmış

Yukarıdaki dizelerle

- I. koynuna girmiş
II. şu benim
III. şunda bir kötünün
IV. sevmeye kıyamadığım

bu parçalar kullanılarak düz uyak düzeni oluşturulmak istense son iki dizenin sıralanışı aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) IV – I ve II – III
B) II – IV ve I – III
C) III – I ve II – IV
D) IV – II ve III – I
E) I – III ve II – IV

4. Yirminci yüzyılın en büyük ozanlarından olan Âşık Veysel, gönül gözüyle algıladığı dünyayı kimi zaman lirik aşk şiirleriyle, kimi zaman vatani konu alan epik-lirik şiirleriyle, kimi zamansa toplumsal temaları satirik-didaktik tarzla diline dökmüştür. "----" şiirinde, kimi gelişmeleri dolaylı da olsa öğütlemekte, sosyal bir eleştiri getirmektedir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki dizelerin hangisi getirilmelidir?

- A) Aldanma cahilin kuru lafına
Kültürsüz insanın küllü yalandır
Hükmetse dünyanın her tarafına
Arzusu, hedefi, yolu yalandır
- B) Binbir ismin birinden tut
Senlik benlik nedir sil at
Tuttuğun yola doğru git
Yoldan çıkıp olma asi
- C) Kim okurdu kim yazardı
Bu düğümü kim çözerdi
Koyun kurt ile gezerdi
Fikir başka başka olmasa
- D) Herkes ilim dünyasında yüzüyor
Çıkmış ayın çevresinde geziyor
Yazık bize yollarımız uzuyor
Hepimiz bu yurdun evlatlarıyız
- E) Dünyanın en zengin aklını gördüm
Sermayesin sordum dedi ki okul
İnsanlara hizmet yaptığın yardım
Merhametin duygum dedi ki okul

5. Aşağıdakilerin hangisinde kullanılan uyak örgüsü, milli bir özellik göstermemektedir?

- A) Hançeri feleğin ucu ciğerde
Gittikçe artıyor yara bu serde
- B) Uzun kavak ne gidersin engine
Yaprakların benzemiyor rengine
Ana beni verecen mi dengine
- C) Güzellerin bahçesinde açılan
Lâle midir, sünbül müdür, gül müdür
Beyaz gerdanına inip saçılan
Zülûf müdür, kâkül müdür, tel midir
- D) Ben sabır yudumlarken eza oldu yoldaşın
Ağladı tüm duvarlar yankılanan her seste
Vebali yorgun düştü bir bir attığın taşın
- E) Ah! Artık benim de benzim sarı
Damar kanımı dolaştırmıyor
Hiçbir kıyıya ulaştırmıyor
Beni Şehrazad'ın masalları

6. (...)

Ali Onbaşı bir şimşek hızıyla düşündü
Ve şu türküyü duydu:
"Dörtnala gelip uzak Asya'dan
Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan
Bu memleket bizim,
Bilekler kan içinde, dişler kenetli, ayaklar çıplak
Ve ipek bir halıya benzeyen toprak,
Bu cehennem, bu cennet bizim

Bu dizelerde

- I. Serbest ölçü
II. Farklı kafiye çeşitleri
III. Ek ve sözcük şeklinde redifler
IV. Alışılmamış bağdaştırmalar
V. Yalın bir anlatım

unsurlarından hangisi yoktur?

- A) I ve II
B) Yalnız II
C) II ve V
D) III ve V
E) Yalnız V

7. Sıcak yaz göklerinde
Önde uzanan ovada
Birden bir ışık sağdan
Bir ışık soldan çıkar
Ve bunlar
Şimşek hızıyla birbirlerine ulaşırlar
Bunu halk adak için uğur sayar
Derler: Leyla ile Mecnun buluştular
Bu göz açıp kapama anında
Ne varsa dile muradında
Mutlak yerine gelir arzun
Yerden kavuşmayan gökte kavuşurlar
Ve bir uğurlu anda
Kavuşmak isteyenleri kavuştururlar

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Geleneksel ve modern şiir buluşturulmuştur.
B) Serbest nazım tercih edilmiştir.
C) Öyküleyici bir anlatım benimsemiştir.
D) Tarihe atıfta bulunulmuştur.
E) Ahenk öğeleri ihmal edilmiştir.

8. Dost bağından belâlı bülbüle bir gül yeter

Gözlerim kan ağlasın tek yüzüme bir gül yeter

Bu dizelerde "gül" sözcüklerini vurgu ve tonlama ile farklı içeriklerde kullanabiliriz. Telaffuzda sesler, içeriği yansıtmak şeklinde "sevgiliye sunulan çiçek" ve "gülmek eylemi" olabiliyor. Bu ahenk unsuruna ---- denir.

Yukarıda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) Kelime tekrarı
B) Ses akışı
C) İç uyak
D) Asonans
E) Birim

9. Elif'in uğru nakışlı

Yavru balaban bakışlı

Yayla çiçeği kokuşlu

Kokar Elif Elif diye

Bu dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Tüm dizeler aynı duraklıdır.
B) Redife yer verilmiştir.
C) Zengin uyak kullanılmıştır.
D) Sanatlı bir söyleyişe başvurulmuştur
E) Hece ölçüsüyle oluşturulmuştur.

1. Bir dala konmuştu karga cenapları

Ağzında bir parça peynir vardı
Sayın tilki kokuyu almış olmalı
Ona nağme yapmaya başladı
"Oooo! Karga cenapları, merhaba!
Ne kadar güzelsiniz, ne kadar şirinsiniz
Gözüm kör olsun yalanım varsa
Tüyleriniz gibiye sesiniz
Sultan sayılırsınız bütün bu ormanın."
Keyfinden akli başından gitti bay karganın
Göstermek için güzel sesini
Açınca ağzını, düşürdü nevâlesini
Tilki kapıp onu dedi ki: "Efendiciğim,
Size küçük bir ders vereceğim;
Alıklar olmasa iş kalmaz açık gözlere
Böyle bir ders de değer sınırim bir peynire
Karga şaşkın, mahcup biraz da geç ama
Yemin etti gayrı faka basmayacağına

Aşağıdakilerden hangisi iletisi bakımından bu manzum fabl ile benzerlik gösterir?

- A) Söz ola kese savaşı söz ola bitire başı
Söz ola ağılı aşı bal ile yağ ede bir söz
- B) Yine gömgök tere batmış çıkageldi çemene
Nev-bahâr erdi deyü verdi haberler sünbül
- C) Yetti ol mevsim ki açmağa gönüller mülkünü
Ola gülşende reyâhin hayline ser-dâr gül
- D) Vücûdu hâm gümüştten beyaz gülden nerm
Boyu henüz yetişmiş nihâlden hem-vâr
- E) Güneş gibi ol şefkatte, merhamette
Gece gibi ol ayıpları örtmekte

2. (---) "Tulgası kıvılcımlar saçan Hektor, ölürken şunları söyleyebildi: Seni daha görür görmez bilmişim; sen kanmazsın, sende demirden bir yürek var. Yalnız dikkat et, tanrıların öfkesini üstüne çekmeyesin! Bütün yiğitliğine beraber, bir gün Paris ile Feobos Apollon sana da Skees kapıların önünde ölümü vereceklerdir." (---)

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Türün orijinal hâli nesir biçimindedir.
- B) Tabiatüstü ayrıntılara yer verilmiştir.
- C) Olaya dayalı bir anlatıma sahiptir.
- D) Sanatlı bir söyleyişten söz edebilir.
- E) Bir ulusu etkileyen olaya yer verilmiştir.

3. Türkülerin içerik bakımından çok çeşitli sınıflamaları yapılmıştır. Çocuk, tabiat, kahramanlık, iş, aşk konularında türküler söylenegelmış; bu da şiirin türünü belirlemiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sözü edilen konulardan birine örnek değildir?

- A) Adana'nın panbuğu
Altın dolu sandığı
İnanmayın hep yalan
El kızının yandığı
- B) Eyerleyin kır atımın ikisin
Feth edeyim düşmanların hepsin
Sabah namazında Bağdat kapısın
Allah Allah deyip açtı Genç Osman
- C) Ben bu dağdan geldim geçtim
Boz bulanık suyun içtim
Ben yârimden ayrı düştüm
Gördünüz mü bakan dağlar
- D) Altı kardeş idik bindirdik ata
Hürü'yü yolladık üç köyden öte
Kızılırmak'a varınca oldu bir hata
N'ettin Kızılırmak allı gelini
- E) Zeynep'in alı var alı n'ylesin
Al yanak üstüne şalı n'ylesin
Bu yosmalık dururken malı n'eylesin
Zeynep'im Zeynep'im allı Zeynep'im

4. I. **metin**

Ah eyledim serv-i hırâmânın içindir
Kan ağladığım gonce-i handânın içindir

II. **metin**

Bir ah çeksem dağı taşı eritir
Gözüm yaşı değirmeni yürütür
Bu hasratlık beni dahi çürütür
Bana sıra da bir gurbet il de bir

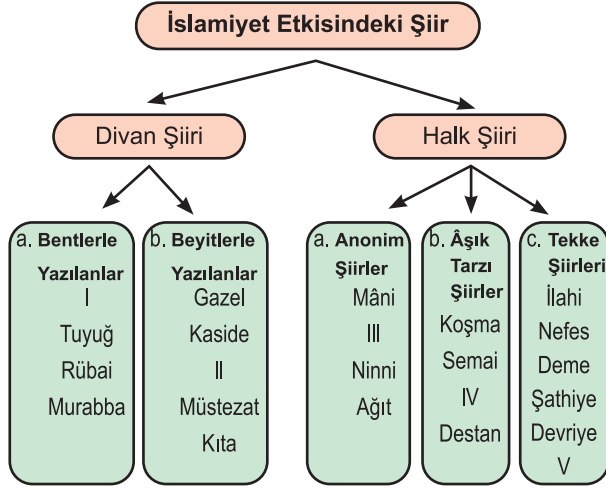
Bu metinlerle ilgili

- I. Ait oldukları şiir geleneği aynıdır.
- II. Nazım birimleri farklıdır.
- III. Lirik şiir türüne örneklerdir.
- IV. Kullanılan ahenk unsurları değişiklik gösterir.

yargılarından hangisi kesin olarak söylenir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) I ve IV
- D) II ve IV
- E) Yalnız IV

5.

Bu tablodaki numaralanmış yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

I	II	III	IV	V
A) Terkibibent	Mersiye	Varsağı	Türkü	Hicviye
B) Terziibent	Methiye	Mesnevi	Naat	Nutuk
C) Naat	Hicviye	Türkü	Taşlama	Kalenderi
D) Şarkı	Mesnevi	Türkü	Varsağı	Nutuk
E) Münacat	Naat	Mesnevi	Nutuk	Türkü

6. Elâ gözlerine kurban olduğum

Yüzüne bakmağa doyamadım ben

İbret için gelmiş derler cihâna

Noktadır benlerin sayamadım ben

Bu dörtlülle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Çapraz uyak düzeniyle örülmüştür.
B) 11'li hece ölçüsü kullanılmıştır.
C) Düzensiz bir durağa sahiptir.
D) Yarım uyak ve redif vardır.
E) Coşkun bir üsluba sahiptir.

7. Ekseri sonbahar gecelerinde

Sızarken camlardan ince bir yağmur,

Düşünürüz, her şey yerli yerinde

Ama gözlerimiz niçin doludur?

Bu dörtlük aşağıdaki nazım türlerinin hangisine örnek verilebilir?

- A) Lirik
B) Epik
C) Dramatik
D) Satirik
E) Didaktik

8. Zeytinyağlı yiyemem

Basma fistan giyemem

Senin gibi câhile

Ben efendim diyemem

Kaldım duman içi dağlarda

Sevgili yârim nerelerde

Asmada üzüm aldım

Sapını uzun aldım

Verin benim yârimi

Annemden izin aldım

Kaldım duman içi dağlarda

Sevgili yârim nerelerde

Bu şiirde aşağıdaki ahenk unsurlarından hangisi yoktur?

- A) Ölçü
B) Nakarat
C) Redif
D) Cinaslı uyak
E) Kelime tekrarı

9.

- I. Üslupta kusursuzluğun aranması
II. Meydana gelen her olayın sahnede canlandırılması
III. Konuların gündelik yaşamın sıradan olaylarından seçilmesi
IV. Bir olayın, belli bir mekânda bir günle sınırlı olması
V. Oyunda koroya yer verilmesi

Numaralanmış özelliklerden hangisi trajedi ve komedi için ortaktır?

- A) I ve II
B) I ve III
C) Yalnız III
D) IV ve V
E) Yalnız V

10. (I) Çadırın ortasına dikilen direk" anlamına gelen "aruz", Arap edebiyatı kaynaklı olup mısraların hece sayısına dayalıdır. (II) Arap edebiyatından İran edebiyatına, on birinci yüzyıldan sonra Türk edebiyatına geçmiştir. (III) Türk edebiyatında aruz ölçüsüyle yazılan ilk eser, Ahmet Yesevi'nin "Divan-ı Hikmet" adlı eseridir. (IV) Sessiz harfi sesliye dönüştürmek için kelimenin sonundaki sessiz, kendinden sonra gelen kelimenin seslisiyle ulama oluşturur. (V) Aruz gereği dize sonlarındaki hece nasıl biterse bitsin, sessiz ile bitmiş muamelesi görür.

Aruz ölçüsüyle ilgili numaralanmış yargıların hangilerinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I ve II
B) I ve III
C) I ve IV
D) II ve IV
E) III ve V

1. • Kişilerin ruh hâllerini ve ruhsal çözümlmeleri konu alan romanlardır psikolojik romanlar.
- Kişileri köyde yaşayan, köylünün dünya görüşü doğrultusunda oluşturulan romanlara köy romanı denir.
- Bilim kurgu romanları, teknoloji ve bilimin imkânlarından faydalanarak geçmiş veya geleceği kurgulayan romanlardır.
- Serüven romanları, okuyucuyu meraklandırıp heyecan uyandıran maceraya dayalı romanlardır.
- Masalımsı olağanüstü olayların kurgulandığı, gerçeklikle pek ilgisi olmayan roman türüdür fantastik roman.

Aşağıdaki eserlerden hangisi, açıklaması verilen roman türlerinden birine örnek gösterilemez?

- A) 1984
- B) Monte Kristo Kontu
- C) Suç ve Ceza
- D) Puslu Kıtalar Atlası
- E) Bir Bilim Adamının Romanı

2. İkisinde de ispat zorunluluğu olmayan "----", yazarın sanki karşısındakıyla konuşmasına; "----" ise yazarın kendisiyle konuşmasına dayanır.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) söyleşi-deneme
- B) deneme-fıkra
- C) röportaj-söyleşi
- D) makale-deneme
- E) fıkra-söyleşi

3. (----)

Bu iş kükremekle değil

Kemirmekle olur demiş fare

Başlamış incecik dişlerini işletmeye

Gelmiş ipin hakkından ktır ktır

Bir ilmik kopunca ağdan hayır mı kalır

Sabır, biraz da zaman

Güçten, öfkeden daha yaman

Bu metin ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bir fablın öğüt bölümünden alınmıştır.
- B) Manzum bir formda dizilmiştir.
- C) İntak sanatından yararlanılmıştır.
- D) Anlatım, hâlin gereğine uygundur.
- E) Öyküleyici bir anlatıma sahiptir.

4. (I) Deriden kesilen tasvir adı verilen birtakım şekillerin, arkadan ışık yardımıyla beyaz bir perde üzerine yansıtılmasıyla oynanır Karagöz. (II) Bu gösterimi yapan kişiye balama denir; onun en önemli yardımcısı şarkı ve türkü okuyan, tef çalan yardaktır. (III) Karagöz oyununun Piri Şeyh Muhammed Küşteri kabul edildiğinden Karagöz oyununa "Küşteri Meydanı" da denir. (IV) Yazılı bir metne dayanmayan oyun, hazırlıkız yani doğaçlama oynanır. (V) Bolca taklide yer verilen Karagöz'de karakterler; yaşadıkları coğrafyaya, mesleklere göre farklılık gösterir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Öykünün dünya edebiyatındaki ilk örneği XIV. yüzyılda İtalyan yazar Boccacio'nun yazdığı "----" adlı eseridir. Türk Edebiyatında türün ilk denemelerinden birini Emin Nihat "----" adlı eseriyle icra etmiştir. Ahmet Mithat Efendi'nin "----" eseri ilk hikâye örneği sayılır. Teknik açıdan güçlü, Batılı örneklerine benzeyen ilk hikâye ise Samipaşazade Sezai'nin "----" adlı eseridir.

Aşağıdaki öykülerden hangisi bu parçadaki boşluklardan herhangi birine getirilemez?

- A) Letaif-i Rivayat
- B) Küçük Şeyler
- C) Yüksek Ökçeler
- D) Decameron
- E) Müsameretname

6.

Hoş geldin Kış

2 Aralık 2015

Yılın ilk karı bugün yağdı. Hem de lapa lapa... Uzun zamandır ilk karın yağışına şahit olmamıştım. Bir sabah uyandığımda her yeri karla kaplı buldum. Bu bize güzel bir sürpriz oldu. Hayat sürprizlerle dolu. Hoş geldin kış!

Beklenen Misafir

27 Kasım 2015

Beklenen misafir nihayet bugün geldi. Tüm ısrar ve çabalara rağmen kasım ayının sonuna kadar direndi. Ama soğukların başlamasıyla birlikte bahanesi de ortadan kalktı. Köyden gelmek zorunda kaldı. O, çok üzgün ama biz mutluyuz. Bu misafir kim mi? Tabii ki babaannem!..

Tebessüm

26 Kasım 2015

Tüm gün yüzümde tebessümle dolaşım. Neden mi? Çünkü yıllar yıllar öncesinden bir dostum beni arayıp bulmuştu. O kadar mutlu oldum ki anlatamam. Onu görmek, onunla sohbet etmek beni bir anda geçmişe götürmüştü. İnsana böyle vefalı dostlar gerek.

Bu parçalarla ilgili,

- I. Günü gününe kaleme alınmışlardır.
- II. Dijital ortamdaki karşılıkları "blog"dur.
- III. Öğretici metin türüne örneklerdir.
- IV. Kısa ve özlü bir anlatıma sahiptirler.

yargılarından hangisi söylenemez?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) Yalnız III
- E) III ve IV

7.

- I. Söyleşi
- II. Gezi yazısı
- III. Anı
- IV. Biyografi
- V. Günlük

Bu türlerden hangisinin eski edebiyatta bir karşılığı yoktur?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

8. Aşağıda verilenlerden hangisi kişisel hayatı konu alan türlerden değildir?

- A) Gezi yazısı
- B) Fıkra
- C) Biyografi
- D) Mektup
- E) Günlük

9.

- I. **Feeri**: Sanatsal yönü az, kaba sözlerin yer aldığı güldürü ağırlıklı tiyatrodur.
- II. **Kabare**: Genellikle güncel konuları eleştirel bir biçimde ele alan tiyatro çeşididir.
- III. **Tirat**: Bir oyuncunun sahnedeki uzun soluklu konuşmasıdır.
- IV. **Fars**: Fantastik unsurların ağırlıkta olduğu masalımsı tiyatrodur.
- V. **Adaptasyon**: Yabancı bir tiyatro eserinin, sahneleneceği toplumun yaşantısına uyarlanmasıdır.

Yukarıdaki tiyatro terimlerinin hangilerinin yeri değiştirilirse bilgi yanlışlığı giderilmiş olur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I ve IV
- E) IV ve V

10. Hepimizin bildiği gibi Mustafa Kemal, dünya liderleri içinde yirmi birinci yüzyılı geçebilen tek liderdir. Üstelik diğer liderler kendi halkları tarafından yok edilmenin acısını yaşamışken en büyük canlılığıyla, sevgiyle, saygıyla hâlâ yaşayabilen dünyadaki tek liderdir. Önemli olan da sanırım yaşarken ölmek değil, öldükten sonra da bu kadar uzun süre canlı kalabilmeyi başarmak değil midir?

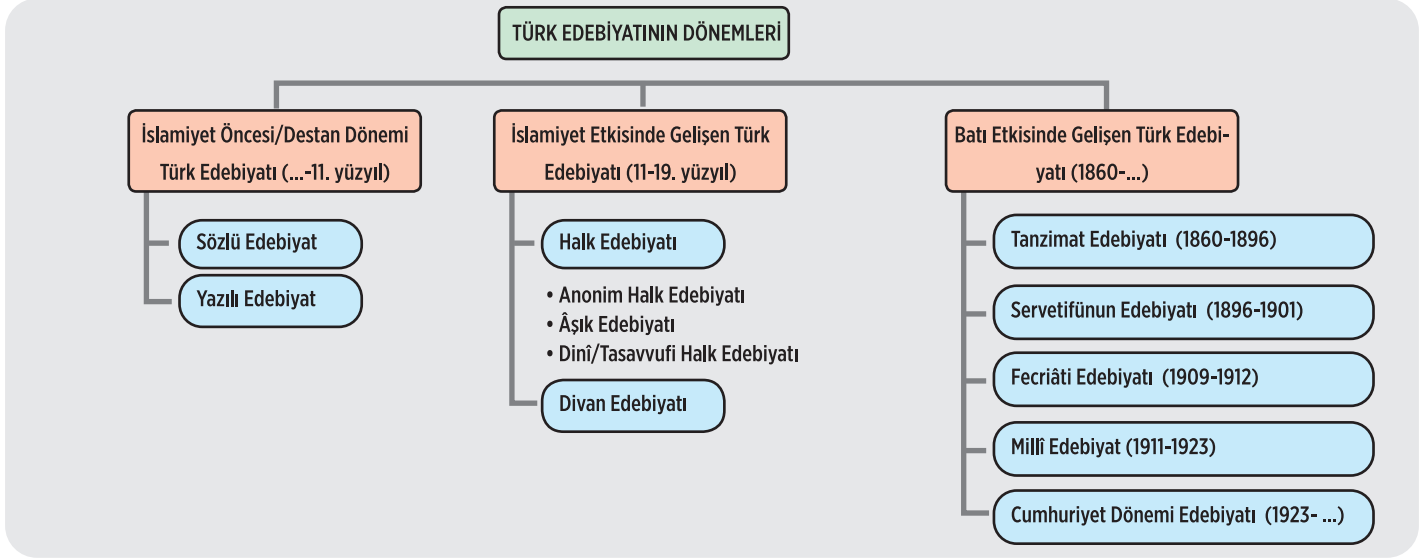
Bu metin, konunun uzmanı bir kişi tarafından bir topluluk karşısında yapılan öğretici bir konuşma olduğu için "-----" örneğidir.

Yukarıdaki boşluğa aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Münazara
- B) Açık oturum
- C) Konferans
- D) Forum
- E) Seminer

11. Aşağıdaki eser-yazar-tür eşleştiremelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Gurabahane-i Laklakan – Ahmet Haşim – deneme
- B) Eşref Saat – Şevket Rado – söyleşi
- C) Tahrib-i Harabat – Namık Kemal – eleştiri
- D) Suyu Arayan Adam – Şevket Süreyya Aydemir- otobiyografi
- E) Diyorlar ki – Ruşen Eşref Ünaydın – sohbet

Destan Dönemi, Türklerin İslam dinine girmeden önce oluşturdukları edebî dönemdir. Bu dönem "**sözlü** ve **yazılı dönem**" diye ikiye ayrılır.

A) SÖZLÜ DÖNEM (...-8. yüzyıl)

- Ürünlerin söze dayandığı, yazının henüz kullanılmadığı dönemdir.
- 8. yüzyıla kadar bu dönemde eserler, **anonim** özellik gösterir.
- Şiirde nazım birimi **dörtlüktür**.
- Millî ölçü olan **hece ölçüsü** kullanılmıştır.
- Şiirlerde **yarım uyak** sıkça denenmiştir.
- Tabiatla iç içe olduğu için anlatılar **somut** içeriklere dayanır.
- Dil, yabancı etkilerden uzak ve **sadedir**.
- Savaş, doğa, kahramanlık, aşk vb. konular işlenmiştir.
- Şiirler **kopuz** denen bir çalgı eşliğinde **sığır** (sürek avları), **şölen** (kurban törenleri), **yuğ** (ölüm merasimleri) adlı törenlerde söylenirdi.
- Hekimlik, büyücü vb. özellikleri de olan "**ozan**, **kam**, **baksı**, **şaman**, **oyun**" denen sanatçılar, ürünleri oluşturur ve söylerdi.
- "**Koşuk**, **destan**, **sagu**" bu dönemin şiir, "**sav**" ise atasözü türünde ürünleridir. Bazı savlar da şiir biçimindedir.

Sözlü Edebiyat Ürünleri

Koşuk

- **Hece** ölçüsüyle, **dörtlük** nazım birimiyle oluşturulmuştur.
- Yiğitlik, tabiat, aşk vb. **epik-lirik** türlerdir.
- **Kopuz** denen çalgı ile söylenmiştir.
- "**aaab**, **cccb**, **dddb**... şeklinde düz uyak örgüsüyle oluşturulmuştur.

UYARI: Koşukların içerik bakımından halk şiirindeki karşılığı "**koşma**", divan şiirindeki karşılığı "**gazel**"dir.

Sagu

- Ölen bir kişinin yititliklerinin, başarılarının "**yuğ**" adı verilen taziye merasimlerinde işlendiği şiirlerdir.
- Biçimce "**koşuk**"a benzer.
- "Divan-ı Lügati't-Türk"teki **Alp Er Tunga** sagusu türün en önemli örneğidir.

UYARI: Sagunun içerik açısından halk şiirindeki karşılığı "**ağıt**", divan şiirindeki karşılığı "**mersiye**"dir.

Sav

- Günümüz **atasözlerinin** İslamiyet öncesindeki karşılığı olan ürünlerdir.

Destan

- Bir ulusu derinden etkileyen savaş, kıtlık, göç vb. bir olayın etkisiyle söylenmiş uzun, manzum (şiir) formdaki şiirlerdir.
- Kişi, mekân, zaman ve olayların aktarımında olağanüstülükler vardır.

UYARI: Destanlar, günümüz **roman** ve **hikâye** türünün Destan Dönemi'ndeki karşılığıdır.

- Oluşumları bakımından "**doğal destan** ve **yapma destan**" olarak ayrılır.

İslamiyet Öncesi Türk Destanları

1. Altay-Yakut Destanı

- **Yaradılış Destanı:** En eski Türk destanı sayılan ürün, evrenin oluşumunu işlemiştir.

2. Saka (İskit) Destanları

- **Alp Er Tunga Destanı:** Şehname'de Afrasiyap diye söz edilen Alp Er Tunga'nın yiğitlikleri anlatılır. Türk-İran savaşları işlenmiştir.
- **Şu Destanı:** Saka kağanı Şu'nun Mekadonya kralı İskender'e karşı savaşını ele alır.

UYARI: Bu iki destan da Kaşgarlı Mahmut tarafından kayda geçirilmiştir.

3. Hun Destanları

- **Oğuz Kağan Destanı:** Hun hakanı Mete'nin yiğitlikleri ve ülkesini genişletip oğulları arasında nasıl bölüştüğü kaleme alınmıştır.
- **Atilla Destanı:** Hun hakanı Atilla'nın Avrupa topraklarını almasını ve devlet kurmasını işlemiştir.

4. Göktürk Destanları

- **Ergenekon Destanı:** Az sayıda kalan Türk'ün Ergenekon denen küçük bir yurttan çoğalmalarını ve demir bir dağı delip tarih sahnesine yeniden çıkışları anlatılır.
- **Bozkurt Destanı:** Düşmanları tarafından yok edilen Türklerin dişi bir kurttan yeniden türeyişleri anlatılır.

5. Uygur Destanları

- **Türeyiş Destanı:** Eski bir Türk hakanının güzel kızlarının tanrı suretinde bir kurtla evlenmesi ve Türklerin bu evlilikten türemeleri işlenir.
- **Göç Destanı:** Bir Çin prensesiyle evlenen Uygur hakanının bir taşı parçalatarak Çinlilere vermesiyle görülen uğursuzluk ve kıtlık sonrası Türklerin Beşbalıq bölgesinden göç etmeleri anlatılır.

UYARI: "Ağaç, rüya, ışık, kök-börü (kurt), ok, yay, at, kırklar yada taşı, mağara, ak sakallı" Türk destanlarında kullanılan motifler olarak karşımıza çıkar.

İslamiyet Sonrası Türk Destanları

1. Manas Destanı: İslamiyet'i yaymaya çalışan Manas adlı bir gencin kahramanlıkları üç bölüm şeklinde anlatılır. Kırgızlara ait bu destan dünyanın en uzun destanı sayılır.

2. Seyit Battal Gazi Destanı: Hristiyanlara karşı verdiği mücadele ile ün salan bir Arap komutanın Türklerce de benimsendiği destandır.

3. Satuk Buğra Han Destanı: Karahanlı hakanı Satuk Buğra Han'ın Müslüman olması ve Müslüman olmayanlarla savaşı anlatılır.

4. Cengizhan Destanı: Moğol hakanı Cengiz'in savaşları ve hayatının anlatıldığı destandır.

5. Danişment Gazi Destanı: Melik Danişmend Gazi'nin hayatını, savaşlarını, Anadolu'daki bazı şehirleri alışı işler bu destan.

6. Edige Destanı: Timur tarafından Altınordu Hanlığı'nın yıkılışını işleyen destandır.

7. Köroğlu Destanı: Bir seyyisin oğlu olan Köroğlu'nun, babasını öldürten Bolu Beyi'ne karşı dağa çıkışını ve mücadelesini işlemiştir.

(Yapay destanlara Bölüm 2'de değinilmiştir.)

B) YAZILI DÖNEM (8-11. yüzyıl)

- 8. yüzyılda yazılan ilk yazılı eser **Orhun Kitabeleri** ile başlayıp Türklerin 11. yüzyılda İslamiyet'i kabul etmesine kadarki dönemdir.
- **Hece ölçüsü, dörtlük** nazım birimi kullanılmıştır.
- Dil, yabancı etkilerden uzaktır fakat Uygur Dönemi metinlerinde din etkisi (Maniheizm, Budizm) vardır.
- 6. yüzyılda yazılan, "balbal" adı verilen mezar taşları olan Yenisey Yazıtları okunamadığı ve edebî nitelik taşımadığı için ilk yazılı ürünler kabul edilmez. İlk yazılı ürünler, 8. yüzyılda yine mezar taşlarına yazılan **Köktürk Yazıtları (Orhun Abideleri)**'dir.

Köktürk Yazıtları (Orhun Abideleri)

- Türklerin bilinen ilk yazılı eseri sayılır.
- Moğolistan'ın Orhun Irmağı kıyısında bulunmuştur.
- "Türk" adının geçtiği ilk metindir.
- 38 harften oluşan **Göktürk alfabesi** ile yazılmıştır.
- Yabancı etkiden uzak olduğu için dil sadedir.
- Kitabelere "sonsuz dek yaşamak" anlamına gelen "bengütaş" ismi verilmiştir. Kitabelerden "ilk" söz eden İranlı tarihçi **Cüveyni**, bulan kişi İsveçli **Strahlenberg**, ilk okuyan da Danimarkalı **Wilhelm Thomsen** olmuştur.
- "Tonyukuk, Bilge Kağan, Kültigin" olmak üzere üç kitabedir.

UYARI: Orhun Abideleri, halka hesap vermesi özelliğiyle **siyasetname**; sonraki nesillere seslenmesi yönüyle **söylev (nutuk)**; Göktürk kağanlarının hayatını ele alması yönüyle **anı (hatıra)** özellikleri taşır. Bu üç özellik açısından da ilk olma özelliği gösterir.

Uygur Metinleri

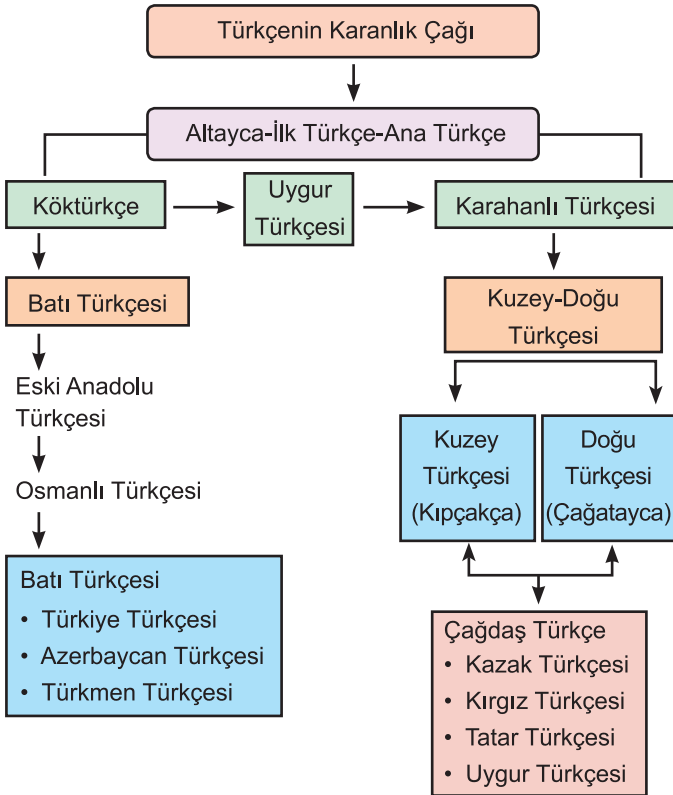
- 14 sestem oluşan **Uygur alfabesi** ile yazılmış olup Maniheizm, Budizm dinlerinin etkisinden söz edilebilir.
- **Altun Yaruk** (Buda'nın hayatını ve felsefesini içeren lirik metinler) **Sekiz Yükmek** (Çinceden çevrilen dinî içerikli eser), **İrk Bitig** (Fal kitabı), **Kalyanamkara ve Papamkara** (İyi ve kötü düşünceli şehzadelerin hikâyesi) isminde bu döneme ait dört eser vardır.

Türklerin Sırasıyla Kullandığı Alfabeler

- Göktürk Alfabesi
- Uygur Alfabesi
- Arap Alfabesi
- Latin Alfabesi
- Kiril Alfabesi

UYARI: Kiril alfabesi, Türk Cumhuriyetlerin 1937'de kullanmaya başladığı Rus alfabesidir.

Türkçenin Tarihî Gelişimi

- Türkçenin yazılı metinlerle takip edilebilen 8-13. yüzyıla kadarki dönemine **Eski Türkçe** denir. Bu dönemin ilk ürünleri "**Göktürk Yazıtları**" ve "**Uygur Metinleri**" dir. Bu dönemden önceki döneme **Karanlık Dönem** denir.

- Karahanlı Dönemi'nin kaynağı Uygur metinleridir. 11-12. yüzyıllara ait "**Kutadgu Bilig**, **Divan-ı Lügati't-Türk**, **Atabetü'l-Hakayık**, **Divan-ı Hikmet**, **Mukaddimetü'l-Edeb**" eserleri İslami dönem ilk ürünleridir.
- **Batı Türkçesi**, 12-13. yüzyıllardan günümüze kadar gelen dönemdir. "**Eski Anadolu Türkçesi**, **Osmanlı Türkçesi**, **Türkiye Türkçesi**" olmak üzere üç evreden oluşur. Türkiye Türkçesi, Azeri Türkçesi Batı Türkçesinin çağdaş kollarındandır.
- **Kuzey-Doğu Türkçesi** Eski Türkçenin devamı olarak Hazar Denizi'nin kuzeyi ve Orta Asya'da etkili oldu. Uygur, Özbek, Tatar Türkçeleri Kuzey-Doğu Türkçesinin çağdaş kollarıdır.

GEÇİŞ DÖNEMİ ÜRÜNLERİ

- Türklerin İslamiyet'le tanıştığı **10-13. yüzyılları** kapsayan dönemdir.
- **Arapça-Farsça** etkisi görülmüş, **aruz ölçüsü** kullanılmaya başlanmıştır. **Beyit** nazım birimiyle tanışılmıştır.
- İlk kez Arap ve Fars edebiyatı **nazım biçimleri** (gazel, kaside, mesnevi vb.) kullanılmaya başlanmıştır.
- Geçiş özelliğinden dolayı hem Göktanrı hem İslamiyet etkileri vardır.
- **Karahanlı (Hakaniye)** lehçesinin kullanıldığı bu dönemde ürünler didaktik niteliklidir.

Geçiş Dönemi ürünleri şunlardır:

1. Kutadgu Bilig

- **Yusuf Has Hacıp** tarafından 11. yüzyılda yazılmış eser, "mutluluk veren bilgi" anlamına gelmektedir.
- Tabgaç Bura Han'a sunulmuştur.
- **Mesnevi** nazım biçimiyle, **Uygur alfabesiyle**, **Karahanlı (Hakaniye)** Türkçesiyle yazılmıştır.
- Devlet idaresi, din, ahlak, mutluluğun yolları vb. işlenen konulardır.
- **Dörtlük** ve **beyit** nazım birimleri bir aradadır.
- Dört **sembolik (alegorik)** karakter üzerinde kurgulanmıştır eser. Bu semboller şunlardır:
 - **Küntogdı**, hakandır; adaleti
 - **Aytoldı**, vezirdir; mutluluğu
 - **Ögdülmiş**, vezirin oğludur; aklı
 - **Odgurmuş**, vezinin kardeşidir; ahreti

} sembolize eder.

UYARI: Eser; **mesnevi** nazım şekliyle, **aruz** ölçüsüyle, **siyasetname** türüyle yazılmış ilk yapıttır.

2. Divan-ı Lügati't-Türk

- 11. yüzyılda **Kaşgarlı Mahmut** tarafından yazılmış, Abbasi halifesi Ebu'l Kasım Abdullah'a sunulmuştur.
- Türkçenin **ilk sözlüğü** kabul edilir.
- Türkçenin Arapça kadar zengin olduğunu kanıtlamak, **Araplara Türkçe öğretmek** amacıyla yazılmıştır.
- Sözlü gelenekten örnekler içerdiği için ilk folklorik ürün de sayılır.
- Eserde "**destan, koşuk, sagu, sav**" örneklerine yer verilmiştir.
- Eserde Türklerin yoğun olarak yaşadığı coğrafyayı belirten bir de **harita** vardır.

UYARI: Divan-ı Lügati't-Türk Türkçe-Arapça, Ali Şir Nevai'nin 15. yüzyılda kaleme aldığı **Muhakemetü'l -Lügateyn** ise Türkçe-Farsça kıyaslaması yapar. Bu iki eser karıştırılmamalıdır.

3. Atabetü'l-Hakayık

- Yükneklî Edip Ahmet** tarafından 12. yüzyılda yazılmış, Emir Dad Sipehsalar'a sunulmuştur.
- Eser "**hakikatlerin eşiği**" anlamına gelir.
- Eser Kutadgu Bilig gibi **mesnevi** nazım şekliyle, **aruz** ölçüsüyle, **Hakaniye** lehçesiyle yazılmıştır.
- Didaktik** nitelik taşıyan eser "doğruluk, cömertlik, ilim vb." konuları ele almıştır.
- Dörtlük** ve **beyit** nazım birimleri bir arada kullanılmıştır.
- Dörtlüklerde **hece** ölçüsü, beyitlerde **aruz** ölçüsü kullanılmıştır.
- Önceki eserlere göre Arapça ve Farsçanın etkisi arttığı için dil daha ağırdır.

4. Divan-ı Hikmet

- Ahmet Yesevi** tarafından 12. yüzyılda yazılmıştır.
- Ahmet Yesevi, **ilk Türk mutasavvıf**tır ve "Yesevilik" tarikatının kurucusudur.
- Eser "bilgece söz" anlamına gelen "hikmet"lerden oluşmuştur.
- Sade bir dille ve **hece** ölçüsüyle yazılmıştır.
- Hakaniye** lehçesiyle yazılan eser, "peygamber sevgisi, Allah'a bağlılık, cennet, cehennem vb." konuları işlemiştir.

5. Mukaddimet'ül-Edeb

- Zemahşeri tarafından 12. yüzyılda yazılmış **sözlük** türünde bir dil kitabıdır.
- Türlere ve İranlılara Arapça öğretmek amacıyla yazılmış, bu yönüyle Divan-ı Lügati't-Türk'ün tersi bir işleve sahiptir.
- Harezmi** Türkçesi için çok önemli olan bu eser, **Arapça** yazılmıştır.

UYARI: Divan-ı Lügati't Türk ve Mukaddimet'ül-Edeb sözlük, diğerleri şiir formundadır.

DEDE KORKUT HİKÂYELERİ

- İslamiyet sonrası ilk ürün değil, **destan geleneğinden halk hikâyesine geçişin ilk ürünü** olan bu eser **13. yüzyıl** kökenlidir ancak **15. yüzyılda** yazıya geçirilmiştir.
- Kim tarafından yazıya geçildiği belli değildir; Dede Korkut öykülerdeki bilge, meçhul halk ozanıdır.
- Müslüman Oğuzların kendi aralarında ve Müslüman olmayanlarla mücadelesi işlenmiştir.
- 13 hikâye** ve **bir ön söz**den oluşmuştur.
- Nazım-nesir** iç içedir. Destan kısımları şiir, öykü kısımları düzyazı biçimindedir.
- Hikâyelerde olağanüstülüklerin olması, eserin destan özelliğini koruduğunu gösterir.
- Eserde İslamiyet öncesi ve İslami tesir bir aradadır.
- Biri **Dresten**, biri **Vatikan**'da olmak üzere iki yazma nüshası vardı. 2019 yılında kayıp 13. hikâyenin de yer aldığı nüsha ise **Kazakistan**'da bulunmuştur.

UYARI: Dede Korkut Hikâyeleri'nin en önemli özelliği, "**destandan halk hikâyesine geçiş ürünü**" olmasıdır. Bu açıdan İslamiyet etkisindeki ilk ürünlerden değil, "geçiş dönemi ürünü" olarak kabul edilir.

1. (...)

Sabah oldu, güneş Kaf kulesinden baş kaldırdı, âlem Tanrı'nın nuruyla aydınlandı. İki taraf da savaş davulları dövdürüp ordunun sağ ve sol kanadı toplandı. Sonra İslam halifesi ve gazileri dağdan tarafa dönüp beklemeye başladılar. Seyyid Battal Gazi ve Hicaz merdi, Aşkardivzade'yi o gece yıkadı. Evvelki rengine döndürdü, sarı altın gibi oldu. Kendisi de evvelki biçimine döndü. Sonra Aşkardivzade'ye bindi ve yola çıktı. Müminler dağdan tarafa bakmaya devam ediyorlardı.

(...)

Battal Gazi Destanı'ndan alınan bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Mekân yapı unsuru gerçeküstü niteliktedir.
- B) Din faktörü, çatışmanın temelini oluşturur.
- C) Kişiler, ruhsal tahlillerle aktarılmıştır.
- D) Benzetmede, tabiat ögesi kullanılmıştır.
- E) Devinim, olay ögesiyle sağlanmıştır.

2. I. Destan geleneğinden halk hikâyesine geçiş döneminin ürünü olan eser, 13. yüzyıl kökenlidir ancak 15. yüzyılda yazıya geçirilmiştir.
- II. Müslüman Oğuzların hayatını anlatan bu eser, Orta Asya'da şekillenmiş; Türklerin Anadolu'daki hayatını da anlatmıştır.
- III. Eserde İslamiyet öncesi ve İslami etki bir arada olup Oğuzların kendi aralarında ve Müslüman olmayanlarla verdikleri mücadeleler anlatılmaktadır.
- IV. On üç hikâye ve bir ön sözden oluşan eser, nazım-nesir karışıktır; nazım kısımlarında öykü, nesir kısımlarında destan biçimi kullanılmıştır.
- V. Vatikan, Dresten ve sonradan bulunan Kazakistan nüshaları vardır.

Dede Korkut Hikâyeleri'yle ilgili numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) V B) IV C) III D) II E) I

3. (...) Kitabı sözlük harflerine göre düzenledim. Zorlukları yumuşasın, derinlikleri ve en dipteki noktaları açıklansın diye hikmetler, seciler, atasözleri, şiirler ve nesirlerle süsledim. Her söz yerli yerine otursun, yanlış olanlar bilinsin, kelimeleri arayanlar konuldukları yerde onları bulsunlar, isteyenler belirlendikleri yerde onları görsünler diye yıllarca eziyet çektim. Bu kitabı en iyi şekilde düzenleyerek dizdim. (...)

Bu parçada "bu kitap" ile sözü edilen eser, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Atabetü'l-Hakayık
- B) Divan-ı Lügat-i Türk
- C) Kutadgu Bilig
- D) Mukaddimetü'l-Edeb
- E) Divan-ı Hikmet

4. • Türk destanlarından hemen hepsinde rastlanan bu motif, sığınak veya devleti temsil eder.
- Destanlarda millî birlik ve bütünlüğü, halkın mutluluğu ve devletin idealini temsil eder. Onun yokluğunda kıtlık baş gösterir.
- Göktürklerin totemi, destansı atası olan bozkurt; destanlarda olağanüstü güce sahip kurtarıcı, yol göstereci mistik bir sembol olarak karşımıza çıkar.
- Destanlarda tematik yapının mantığını veren ve kahramanın hareket alanını çizen bu motif, kazanılacak başarı ve yaşanacak felaketi önceden öğrenmeyi sağlayan semboldür.
- Türk destanlarında temel motiflerden biri olup kahramanın başarıya ulaşmasında en etkin güçtür, sahibini tehlikelerden korur ve ona yol gösterir.

Aşağıdaki destan motiflerinden hangisinin açıklaması yukarıda verilmemiştir?

- A) Yada Taşı
- B) Ağaç
- C) Kırklar
- D) Kök-börü
- E) At

5. Milletin hayatında derin izler bırakmış bir olayın nesilden nesile aktarılması ve daha sonra bir destan şairi tarafından derlenmesiyle oluşan epopelerdir doğal destanlar. Bu nitelikleri taşıyan Türk destanlarında "derleme" aşaması tam olarak tamamlanamamıştır. Sahibi millet olan bu destanların ilk söyleyeni unutulmuştur.

Aşağıdaki destanlardan hangisi bu açıklamaya örnek gösterilemez?

- A) Bozkurt B) Türeyiş C) Atilla
D) Şu E) Genç Osman

6. I. Destan
II. Sav
III. Sagu
IV. Yuğ
V. Kopuz

Numaralanmış Destan Dönemi kavramlarından hangisinin günümüzdeki karşılığı olabilecek hâli yanlış verilmiştir?

- A) Ağıt B) Kabir C) Hikâye
D) Bağlama E) Atasözü

7. (I) Moğolistan sınırları içinde, Orhun Irmağı havzasında kalan ve ikinci Göktürk (Kutluk) Devleti tarihine ışık tutan, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir. (II) Türklerin kullandığı ilk alfabe olan 14 harfli Göktürk alfabesiyle oluşturulan yazıtlar, "Türk" adının geçtiği ilk edebî metindir. (III) Türk töresi ve yaşayışının anlatıldığı, devlet adamlarının halkına hesap verdiği yazıtlar, söylev ve hatırat özelliği taşımaktadır; bu bakımdan söylev ve anı türünün ilk örneği sayılır. (IV) Bu kitabelerden altı tane olup üç tanesi önemlidir; dikilme sıralarına göre Bilge Kağan, Kül Tigin ve Vezir Tonyukuk şeklindedir. (V) Türkçe ve Çince yazılan yazıtlar, düzyazı biçiminde olmasına rağmen şiirsel bir üsluba sahiptir.

"Göktürk Yazıtları"nın anlatıldığı bu metinde, numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I ve II B) Yalnız II C) II ve III
D) II ve IV E) Yalnız V

8. I. Oğuz Kağan Destanı
II. Alp Er Tunga Destanı
III. Ergenekon Destanı
IV. Göç Destanı
V. Edige Destanı

Kronolojik sıralamanın sağlanması için numaralanmış destanlardan hangilerinin yer değiştirmesi gerekmektedir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

9. (...) "ewet" bir edattır, "evet" demektir. Üç farklı şekli vardır: Ewet, Yağma, Toxsı. Kıpçak ve Oğuzlara aittir. Emet, evet, yemet diğer Türklere aittir.

Öğüt öğüt. Şöyle derler:

Ey oğul! Benden öğüt al ve terbiyeye talip ol ki kavmin büyüğü olasın ve onlara hikmet ve terbiye dağıtasın.

(...)

Bu parça aşağıdaki eserlerden hangisinden alınmış olabilir?

- A) Kutadgu Bilig
B) Divan-ı Lügati't-Türk
C) Atabetü'l-Hakayık
D) Divan-ı Hikmet
E) Dede Korkut Hikâyeleri

10. Kutadgu Bilig'de dörtlüklerin kullanılması onu İslamiyet'in kabulünden önceki şiir geleneğine; beyitlerle, — — — — nazım biçimiyle ve — — — — ölçüsüyle yazılması da İslamiyet etkisindeki şiir geleneğine bağlamaktadır. Eser, — — — — yani ağır basan ve düşünce ağırlıklı bir eserdir. Eserde "bir yaşantı veya davranışın daha iyi kavranmasını sağlamak için göz önünde canlandırıp dile getirme" anlamına gelen — — — — yer almaktadır. Bu yönüyle eser, sembolik bir nitelik taşımaktadır. Ayrıca, edebiyatımızdaki ilk — — — — örneği olması yönüyle de önemli bir yere sahiptir.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçadaki boşluklardan herhangi birine getirilemez?

- A) Öğretici B) Aruz C) Mersiye
D) Siyasetname E) Mesnevi

1 ve 2. soruları aşağıdaki dörtlüklere göre yanıtlayınız.

Bir koşmaya ait üç dörtlük şu şekildedir:

- I. Haydi dolaşalım yüce dağlarda
Dost beni bıraktı ah ile zarda
Ölmek istiyorum viran bağlarda
Ayağıma cennet kiralansa da
- II. Bağladım canımı zülfün teline
Sen beni bıraktın elin diline
Güldün Mahzuni'nin berbat hâline
Mervanın elinden parelense de
- III. İşte gidiyorum çeşm-i siyahım
Önümüze dağlar sıralansa da
Sermayem derdimdir servetim ahım
Karardıkça bahtım karalansa da

1. Bu dörtlüklerin şiirde yer alma sırası aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) I-II-III B) II-I-III C) III-I-II
D) III-II-I E) II-III-I

2. Bu şiirin nazım türü aşağıdakilerin hangisidir?

- A) Güzelleme B) Koçaklama
C) Taşlama D) Ağıt
E) Nefes

3. Alevi-Bektaşî halk şiirinin kurucusu sayılan şair, 15. yüzyılda yaşamış; Alanya Beyi'nin oğludur. Hecenin yanında aruz ölçüsünü de kullanan sanatçıda Yunus Emre izleri görülür. Tasavvufî ilgili tekerlemeleri; ham sofuları, insanlık kusurlarını eleştirdiği şathiyeleri ve nefesleri ile ün salmıştır. Aruzla yazdığı şiirlerini Divan'ında, heceyle yazdığı şiirleri cönklerde görmekteyiz.

Aşağıdaki eserlerden hanisi, bu parçada sözü edilen sanatçıya aittir?

- A) Şikâyetname B) Budalaname
C) Makalat D) Mantıku't-Tayr
E) Risaletü'n Nushhiye

4.

I. Grup

- I. Yapma Destan
II. Çukurova-Toroslar
III. Bektaşî
IV. Koçaklama
V. Kalem şairi

II. Grup

- Âşık Ömer
Karacaoğlan
Pir Sultan Abdal
Dadaloğlu

Yukarıda I. grupta verilen ifadelerden hangisi, diğer grupta verilenlerin herhangi biriyle eşleştirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıdaki açıklamalardan hangisi ayrıç içinde verilen kavramla uyusmamaktadır?

- A) Halk edebiyatında şairlerin takma ad kullanma geleneğine verilen addır. (Tapşırma)
B) Tasavvufî son aşama olan; ölmeden önce ölmek, Allah'ta yok olmak anlamına gelen tasavvuf terimidir. (Fenafillah)
C) Tanrı'nın niteliğini ve evrenin oluşumunu varlık birliği anlayışıyla açıklayan dinî ve felsefî akım. (Tasavvuf)
D) Halk edebiyatında şiire meraklı kimselerin veya şairlerin beğendikleri şiirleri topladıkları defterleridir. (Güldeste)
E) Tarikat ileri gelenlerinin hayatını ve menkıbelerini anlatan kitaplara verilen genel isim. (Velayetname)

6. Evlerinin önü çardak

Elif'in elinde bardak

Sanki yeşil başlı ördek

Yüzer Elif Eif deyi

Dil, anlatım ve içerik özelliklerine göre bu dörtlüğün nazım şekli, nazım türü ve şairi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

Nazım Şekli	Nazım Türü	Şairi
A) Koşma	Güzelleme	Köroğlu
B) Semai	Koçaklama	Kazak Abdal
C) Koşma	Taşlama	Seyrani
D) Semai	Güzelleme	Karacaoğlan
E) Semai	Ağıt	Sümmani

7. • Koşma
• Semai
• Varsağı
• Destan

kavramlarının hepsiyle ilgili olarak

- I. Âşık edebiyatı nazım biçimleridir.
II. Anlatmaya dayalı metin türleridir.
III. Hece ölçüsüyle yazılırlar.
IV. Benzer temaları işleyen ürünlerdir.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) I ve II B) Yalnız II C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8. Mâniler dize sayıları, birinci dizedeki hece sayısının eksik olması ve kafiyelerinin cinaslı olmasına göre çeşitli isimler alır. Söz gelimi tek dörtlükten oluşan, axaxa şeklinde kafiyeleşen ve 8'li hece ölçüsüyle söylenenler düz mânî; birinci dizesindeki hece sayısı 7'den az olanlar ve cinaslı kafiyeyle kurulanlar kesik mânî ya da cinaslı mânî; dize sayısı dörtten fazla olan mânîler de yedekli mânî ya da artık mânî adlarını alır.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki halk şairlerinin hangilerinde tasavvuf ve din etkisi yoktur?

- A) Karacaoğlan-Ercişli Emrah
B) Dadaloğlu-Erzurumlu Emrah
C) Bayburtlu Zihni-Köroğlu
D) Köroğlu-Âşık Ömer
E) Gevheri-Kaygusuz Abdal

10. Aşağıdaki dizelerin hangileri halk şiiri geleneğine ait olamaz?

- A) Dedim ne gülersin dedi nazımdır
Dedim kaşın mıdır dedi gözümdür
Dedim ay mı doğdu dedi yüzümdür
Dedim ver öpeyim söyledi yok yok
B) Kaşların ok dedikçe
Kirpiğin çok dedikçe
Pek mi gönlün büyüdü
Senin gibi yok dedikçe
C) Hiçbir tabip şu yarama merhem olmuyor
Boynu bükük bir garibim yüzüm gülmüyor
Gönlüm hep seni arıyor neredesin sen?
D) Abdest alsan aldın demez
Namaz kılsan kıldın demez
Kadı gibi haram yemez
Şeytan bunun neresinde
E) Sen gücenme dilpesendüm
Ben seni gayet begendüm
Kim demiş sevmez efendim
Vasfa bu iftirâdur.

11. Yâr kabrim kazagör yek-tâsını bul

Hecele rı ze'yi yek tâ sin'i bul

Fürûş-ı elmasın yek-tâsını bul

Sakın meyil verme yüz la'le güzel

(Agâhi)

Bu koşma parçasından hareketle halk şiiri ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Mısra sonlarında genellikle yarım veya cinaslı uyağa yer verilmiştir.
B) Dil, halkın günlük yaşamda kullandığı sade ve anlaşılır bir dildir.
C) Ölçü, millî ölçümüz olan hece ölçüsüdür; hecenin de çoğunlukla 7, 8, 11'li ölçüleri kullanılmıştır.
D) Aşk, doğa, kahramanlık, zamandan yakınma vb. temalar işlenmiştir sıklıkla.
E) Ahenk sağlamak amacıyla halk şairleri kafiye, redif gibi öğeleri kullanılmıştır.

12. I. Fütüvvetname
II. Pendname
III. Velayetname
IV. Menakıbnâme
V. Vücutname

Numaralanmış türlerden hangisi halk edebiyatı nesir ürünlerinden değildir?

- A) V B) IV C) III D) II E) I

1. I. Zengin yoksula bakarak "Mutluluk onlarda" diyebilir belki. Nitekim yoksullar da ne kadar belli etmek istemeseler de büyük bir evin, zengin bir yaşamın, arabanın, paranın kişiyi mutlu kılacağını sık sık düşünürler. İnsan, elinde olmayanı arar; mutluluğu elinde olmayandan bulur. Oysa mutluluğun ne olduğunu bugüne dek kimse kavrayamamıştır.
- II. Gülümsemeyi akıllı başında adamın ciddiliğini bozan bir hâl sayarlar. Yüzgöz olmasınlar diye çocuklarına gülmezler bu ruhsuz insanlar. Laubali demesinler diye komşularına da gülmezler. Acaba bu kişiler, kendilerine gülerler mi? Sanmıyorum, kaşları sanki kudretten çatılmıştır. Çalışırken çatık, konuşurken çatıklar. Hatta kendilerine ettikleri zulüm yetmiyormuş gibi gülünlere de kızarlar.
- III. Edebiyatın başlangıcına ilişkin sorular, bizi genelde sanatın başlangıcına götürmektedir. Sanatın doğuşuyla insanın yeryüzünde varoluşuna, insanın doğayla savaşına dek uzanmaktadır. Doğayı dönüştürmeye yönelik yaratıcı bir çalışmadır burada konu olan. Ama insan bununla yetinmez, doğada bulunmayan nesneler yapmaya başlar.

a) Sohbet

b) Makale

c) Deneme

Numaralanmış metinlerin harflerle belirtilen türlerle eşleştirilmesi, aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I a, II c, III b B) I b, II a, III c C) I c, II b, III a
D) I c, II a, III b E) I a, II b, III c

2. Senin yüzün güneşdür yoksa aydur
Canım aldı gözün dakı ne eydür

Bu beyitte aşağıdaki edebî sanatlardan hangisi yoktur?

- A) Teşbih B) Teşhis
C) Tenasüp D) İstifham
E) Tezat

3. (I) Halk edebiyatı, halk arasında gelişen ve büyük ölçüde İslamiyet'ten önceki sözlü edebiyat geleneğini sürdüren edebiyattır. (II) Âşık edebiyatı, tekke edebiyatı ve anonim halk edebiyatı olmak üzere üç kolda gelişmiştir. (III) Yaratıcıları okumuş belli bir eğitim ve öğretimden geçmiş medrese kökenli kimselerdir. (IV) Halkın yaşam gerçeklerinden kaynaklanan bu edebiyat; konu alanı, düşünce örgüsü ve duygusal yapısıyla halk yaşamının aynası olmuştur. (V) Aşk, doğa, sevgi, yiğitlik, zamandan yakınma vb. temaların işlenmesinde gerçek yaşama bağlı kalınmış, somut yaşantılar yansıtılmıştır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. (...)

Bülbül ne yatarsın baharın vakti

Yıkıldı gönlümün sarayı tahti

Böyledir âlemde âşkın bahtı

Ötme garip bülbül gönül şen değil

Gülün nazla ömrü gelip geçiyor

Bülbül kafesinden kaçmış uçuyor

Kervan yükünü almış konup göçüyor

Ötme garip bülbül gönül şen değil

Bu şiirin nazım şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Koşma B) Türkü
C) Mânî D) Semai
E) Varsağı

5. Çağır Karac'oğlan çağır
Taş düştüğü yerde ağır
Yiğit sevdiğinden soğur
Sarılmayı sarılmayı

Bu dörtlükte görülen edebî sanat aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Teşbih B) Hüsnütalil
C) Teşhis D) İrsalimesel
E) Tenviye

6.

<u>I. Grup</u>	<u>II. Grup</u>
I. <i>Yaradılış</i>	Hun
II. <i>Oğuz Kağan</i>	Göktürk
III. <i>Şu</i>	Uygur
IV. <i>Ergenekon</i>	Saka
V. <i>Göç</i>	
- I. grupta verilen destanlardan hangisi, II. grupta verilen milletlerden biriyle ilişkilendirilemez?**
- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. (I) Bu dönemde şiirler kam, baksı, ozan, şaman adı verilen şairlerin kopuzla söyledikleri şiirlerden oluşur. (II) Şiirlerde göçebe kültürünün bir parçası olan avcılık ve hayvancılığa dair bilgilere rastlanmaktadır. (III) Sözlü dönem şiirlerini şölen denilen av törenleri ile sığır adı verilen Göktanrı'ya kurban kesme ve ziyafet törenleri beslemiştir. (IV) Yiğitlik, aşk, tabiat ve yurt sevgisi, cesaret, din vb. işlenen başlıca konulardır. (V) Şiirlerde nazım birimi olarak dörtlük, ölçü olarak da hece ölçüsü kullanılmıştır.

İslamiyet öncesi Sözlü Dönem şiirleriyle ilgili numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) V B) IV C) III D) II E) I

8. Ulusal edebiyatların başlangıç eseri olan destanlar, evrenin yaratılışı ile ilgili kimi efsanelerin ya da toplumu derinden etkileyen savaş, kahramanlık, göç, doğal afet gibi olayların kolektif hayal gücüyle zenginleştirilmiş, uzun manzum hikâyelerdir.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada sözü edilen destanlara örnek olamaz?

- A) *Türeyiş Destanı*
B) *Alp Er Tunga Destanı*
C) *Şu Destanı*
D) *Üç Şehitler Destanı*
E) *Bozkurt Destanı*

9. (...)

Kızılırmak parça parça olaydın

Her parçanı bir diyara salaydın

Sen de benim gibi yârsız kalaydın

Kızılırmak yedin allı gelini

Gelini gelini suna boylumu

Köprüye varınca köprü yıkıldı

Üç yüz atlı birden suya döküldü

Nice yiğitlerin boynu büküldü

Kızılırmak yedin allı gelini

Gelini gelini suna boylumu

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Her birim, bent ve kavuştaktan oluşmuştur.
B) İslamiyet öncesi karşılığı sagudur.
C) Ek hâlinde redif kullanılmıştır.
D) Her iki bentte de yarım uyak vardır.
E) Âşık edebiyatı ürünlerinden bir alıntıdır.

10. "Türk Edebiyatının Dönemleri" üzerine çalışma yapan bir araştırmacı, aşağıdaki eserlerden hangisini farklı bir dönemde değerlendirir?

- A) *Risaletü'n-Nushiyye* B) *Makalat*
C) *Budalaname* D) *Divan-ı Hikmet*
E) *Müzekkin-i Nüfus*

11. (...) Kerem Erzurum'da hasta yatarken Aslı Han'ın üç gün sonra geleceğini haber verirler. O zaman şu türküyü söyler:

(...)

Felek sen mi kaldın bana gelecek

Akıttın göz yaşım kimler silecek

Kerem'e dediler Aslı'n gelecek

Gelme ecel gelme üç gün ara ver

Al benim sevdamı götür yâre ver

Sonunda Kerem, Aslı'nın peşinden Halep'e varır. Halep paşasına kendini sevdirebilir. Paşa, Keşiş'i tehdit ederek kızını Kerem'e vermeye razı eder. İki sevdalının nikahları kıyılır. Fakat kötü ruhlu keşiş onlara son fenalığı yapar. Kızına sihirli bir gerdanlık giydirir. (...)

Bu parçadan hareketle

- I. Coşku kısımları nesir, olay kısımları nazım biçimindedir.
- II. Bir halk hikâyesinden alınmıştır.
- III. Anlatımında olağanüstülük vardır.
- IV. Günümüz anlatmaya dayalı metinlerin halk edebiyatındaki karşılığıdır.

yargılardan hangisine varılamaz?

- A) Yalnız I B) I ve II C) Yalnız III
D) II ve IV E) III ve IV

12. Kök Türklerden sonra gelen Uygur ve Karahanlı devirleri Türk milletinin yeni medeniyet ve dinlerle tanıştığı zamandır. Kök Türklerin bıraktığı — — — —, Uygurlardan kalan dinî ve hukuki metinler olan — — — — gibi eserler Eski Türkçe ile yazılmıştır.

Bu parçaya aşağıdaki eserler yerleştirildiğinde hangisi diğerlerinden farklı bir boşluğa yazılmalıdır?

- A) *Altun Yaruk*
B) *Sekiz Yükmek*
C) *Kalyanamkara Papamkara*
D) *Orhun Abideleri*
E) *İrk Bitig*

13. (...)

Dedem Korkut gelip destan söyledi, değiş dedi:

"Bu destan Deli Dumrul'un olsun, benden sonra alp ozanlar söylesin, alını açık cömert erenler dinlesin." dedi.

Dua edeyim hanım:

Yerli kaya dağların yıkılmasın

Gölgeli koca ağacın kesilmesin

Taşkın akan güzel suyun kurumasin

Kadir Tanrı seni namerde muhtaç eylesin

Ak alnında beş kelime dua kıldık, olsun kabul

Derlesin toplansın

Günahımızı adı güzel Muhammed'e
bağışlasın hanım ey!..

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Şiir söyleyiciler İslamiyet öncesi kavramlarla anılmıştır.
B) Nazım-nesir karışık dış yapıya sahiptir.
C) İslami terimlerin varlığı, dinin etkisini göstermektedir.
D) Söyleyicisinin adı, tapşırma geleneği ürünü olduğunu gösterir.
E) İslamiyet öncesi edebiyattaki destanın yerini almıştır.

14. Bu dağlar kömürdendir

Geçen gün ömürdendir

Feleğin bir kuşu var

Tırnağı demirdendir

Bu dördükle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Uyak örgüsü aaaa biçimindedir.
B) Düz mâniye örnektir.
C) Redif kullanılmıştır.
D) Asıl söylenmek istenen son iki dizededir.
E) Ahenk öğelerinden biri uyaktır.

15. İç konuşma, olayın merkezinde yer alan karakterlerin duygu ve düşüncelerinin bizzat karakter tarafından anlatılması tekniğidir. İç çözümleme tekniğinde ise duygu ve düşünceler anlatıcı tarafından yani üçüncü ağızdan anlatılır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi diğerlerinden farklı bir teknikle yazılmıştır?

- A) Hasat zamanı geldiğinde bunca emeğin karşılığını alamayacağını aylar öncesinde anlamıştı. İsteksiz bir şekilde tarlasına gidiyor, akşama kadar zoraki bir şekilde çalışmalarını tamamlıyordu. Yine mi aldığı kararlarla ailesinin bunca emeği boşa gidecekti? Canı sıkılıyor, kimseyle konuşmak istemiyordu.
- B) Prag der demez içim cız etti. Deminden beri aklıma getirmek istemediğim her şeyi bu sefer zapt etmeme imkân kalmamıştı. Fakat ne diye soracaktım? Benim Maria ile olan münasebetimden onun haberi yoktu, sualime ne mana verecekti? Nereden tanıdığımı sormayacak mıydı?
- C) Bugün her zamankinden farklı gökyüzünün rengi ama bir o kadar da büyüleyici renk tonlarını gözlemlemek mümkündü. Bu sırada can sıkıntımın gitmesini amaçlayarak sahilde yavaş adımlarla yürüyordum. Hava çok sıcak olmasa da üç çocuğun büyük bir eğlenceyle denizde oynadıklarını gördüm.
- D) Dönüp bakmak istedim, belki de çok istediğim için dönüp bakamadım. Olabilir. Gökten bir kuş, "hişt hişt" ederek geçmiştir. Arkamdan yılan, tosbağa, bir kirpi geçmiştir. Bir böcek vardır belki "hişt hişt" diyen.
- E) Nedir, nedir yarabbi bu kördüğümü, onun eline teslim ettirmeyen sır nedir? Hastalığımın en vahim dakikalarında bile yalnız bunu düşündüm; iyileştim, gene düşündüm ve hâlâ da boş yere düşünmekteyim. O benim her zamanki dost, insan, faziletli kadınıym değil mi? Bir kahpenin marifetini niçin ondan sakladım?

16. Sana derim sana ey kalbi hayın
Kimseleri çekmesin feleğin yayın
Yıktın viran ettin ömrüm sarayın
Sen onun bir taşın örebilmezsin

Bu dörtlüğün İslamiyet öncesi şiirdeki karşılığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sav B) Sagu C) Koşuk
D) Balbal E) Destan

17. I. Bir eserin özünü, yapısını, niteliğini çözümleyerek açıklayan, onun değerli ve değersiz yanlarını ortaya koyan çok yönlü yazılardır. (**Eleştiri**)
- II. Yazarın herhangi bir konuda duygu ve düşüncelerini okuyucuyla konuşuyormuş gibi, senli benli bir üslupla anlattığı yazı türüdür. (**Sohbet**)
- III. Güncel bir konunun gazete ve dergilerde, kişisel bir görüşe bağlanarak etkileyici bir anlatımla işlendiği kısa, günöbirlik yazılardır. (**Fıkra**)
- IV. Herhangi bir konuda okuyucuya bilgi vermek veya bilgiler çerçevesinde bir düşüncüyü savunmak amacıyla yazılan gazete ve dergi yazılarıdır. (**Deneme**)
- V. Bir olay ya da durumu yerinde gezip görme, inceleme, araştırma, soruşturma yoluyla yansıtan gazete ve dergi yazılarına denir (**Röportaj**)

Numaralanmış açıklamalardan hangisi ile parantez içindeki tür uyuşmamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

18. "Neredeysen uzat elini / Başım dönüyor."

En güzel aşk şiirlerinden biri sayarım bu iki dizeyi. Tamamını sunayım daha iyi:

"Ağaçlar denize doğru gidiyor

Deniz karşı dağlara doğru

Gittikçe küçülüyor ufalıyorum

Olduğum yerde

Neredeysen uzat elini

Başım dönüyor."

Böyle bir ölümsüz anı hangimiz yaşamadık? Ama bu duyguyu ancak şiiri okuyunca hatırlıyoruz, biz de bir zamanlar böyle bir zamanın içinde varlığımızı duymuştuk, diyoruz. Farkına varmadan geçip gitmişiz. O gizemli aşk dolu anıları harcamışız. Zamanın derinliğinde bir yerde sıkışıp kalmış küçücük bir an, bir dakika, birkaç saniye, hepsi bu...

(...)

Bu parça aşağıdaki metin türlerinin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Sohbet – makale B) Makale – röportaj
C) Fıkra – deneme D) Deneme – sohbet
E) Sohbet – eleştiri

19. I. *Saltuk Buğra Han*
II. *Seyit Battal Gazi*
III. *Danışment Gazi*
IV. *Manas*
V. *Attilâ*

Numaralanmış destanlardan hangisi Geçiş Dönemi'nde İslamiyet etkisinde oluşan destanlardan biri değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

20. "Ben Buhara'nın sözüne güvenilir bir imamından, ayrıca Nişaburlu bir imamdandır işittim. İkisi de senetlerle bildiriyorlardı ki Peygamberimiz, kıyamet alametleriyle ahir zaman fitnelerini ve Oğuz Türklerinin ortaya çıkacağını bildirirken 'Türk dilini öğreniniz. Çünkü onların uzun sürecek saltanatı olacaktır.' buyurmuştur. Bu hadis doğru ise Türkçeyi öğrenmek vacip demektir. Eğer uydurma ise (o zaman da) akıl ve mantık bunu gerektirir.

Bu parçanın çağrıştırdığı eser, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Kutadgu Bilig*
B) *Divan-ı Lügati't Türk*
C) *Atabetü'l - Hakayık*
D) *Divan-ı Hikmet*
E) *Mukaddimetü'l- Edeb*

21. I. Şafak söktü tan yerleri atıyor

Tren gelmiş acı acı ötüyor
Kardeşim şehit olmuş yerde yatıyor
Ak elleri kızıl kana batıyor

- II. Meded meded bu cihânün yıkıldı bir yanı

Ecel celâlileri aldı Mustafa Han'ı

Aşağıdakilerden hangisi farklı edebî dönemlerden alınmış bu şiir parçalarının ortak özelliğidir?

- A) Kafiye çeşidi B) Tema C) Ölçü
D) Nazım biçimi E) Nazım birimi

22. Edebiyatımızın ilk örneklerini mülakat sınırları içinde Ruşen Eşref Ünaydın "Diyorlar ki" ve "Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal ile Mülakat" adlı eserleriyle vermiştir. Bugünkü anlamıyla örnekleri 1950'li yıllarda görülmeye başlanmış; Fikret Otyam "Oy Fırat Asi Fırat", Yaşar Kemal "Bu Diyar Baştan Başa" gibi eserleriyle bu türe emek veren öncü isimler olmuştur.

Bu parçada sözü edilen tür, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eleştiri B) Deneme C) Röportaj
D) Fıkra E) Monografi

23. Biçim ve içerik özellikleri dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisinin bir varsağıdan alınmış olduğu söylenebilir?

- A) Ne varlığa sevinirim
Ne yokluğa yerinirim
Aşkın ile avunurum
Bana seni gerek seni
B) Dolap niçün inilersin
Derdim vardır inilerim
Ben Mevla'ya âşık oldum
Anın için inilerim
C) Aman bey Allah'ım aman
Ne aman bilir ne zaman
Üstümüzde çayır çemen
Bitmeden bir dem sürelim
D) Halıları nakışlı
Yolları var yokuşlu
Ablası maral gibi
Kendi ceylan bakışlı
E) Belimizde kılıcımız kirmani
Taşı deler mızrağımın temreni
Hakkımızda devlet etmiş fermanı
Ferman padişahın dağlar bizimdir

24. I. Örnek değil merakım
II. Yelek örerim yelek
III. Bir kere yâri görmek
IV. Örnek ararım örnek

Mâni nazım şeklinin biçim ve içerik özellikleri dikkate alınarak bir mâni oluşturulmak istense bu dizelerin sıralaması aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) IV – II – I – III B) II – I – IV – III
C) I – II – IV – III D) II – IV – I – III
E) IV – I – II – III

25. (I) Sözlü edebiyat ürünlerini besleyen üç önemli tören vardır: Bunlar "sığır" denilen av törenleri, "şölen" denilen kurban ve ziyafet törenleri, "yuğ" denilen yas törenleridir. (II) Bu törenlerde boylarda "ozan , kam , baksı , şaman, oyun" adı verilen şairler "kopuz" çalarak koşma ve sagular söylerdi. (III) Diğer sözlü edebiyat türleri destan ve sav olup sav günümüz atasözlerinin karşılığıdır. (IV) Bu dönem şiirinde nazım birimi dörtlüktür, uyak düzeni genellikle "abab, cccb..." biçimde olup daha çok tam ve zengin uyak kullanılmıştır. (V) Türkçenin kendi olanaklarından doğan hece ölçüsü, ahengin en önemli ögesidir; yedi, sekiz ve on ikili kalıplar çok sevilmiştir.

Bu parçalardaki bilgi yanlış numaralanmış bölümlerin hangisinden kaynaklanmaktadır?

- A) I ve II B) Yalnız II C) II ve III
D) II ve IV E) IV ve V

26. Tanrı gibi gökte olmuş Türk Bilge Kağanı bu zamanda oturdum. Sözümü tamamıyla işit. Bilhassa küçük kardeş yeğenim, oğlum, bütün soyum, milletim, güneydeki şatpıt beyleri, kuzeydeki tarkat, buyruk beyleri, Otuz Tatar.. Dokuz Oğuz beyleri, milleti! Bu sözümü yine işit, adamakıllı dinle: Doğuda gün doğumuna, güneyde gün ortasına, batıda gün batısına , kuzeyde gece ortasına kadar onun içindeki millet bana tabidir.

Bu metin aşağıdakilerden hangisinden alınmıştır?

- A) Dede Korkut Hikâyeleri
B) Divan-ı Lügati't Türk
C) Kutadgu Bilig
D) Atabetü'l Hakayık
E) Orhun Abideleri

27. I. Keldi esin esneyü
Kadka tünel osnayu
Kirdi bodun kasnayu
Kara bulut kükreşür
II. Ağacınız yapraklarla dolanır
Taşlarınız bir birliğe inanır
Hep çiçekler bağınızda gönenir
Pınarınız çağlar, akışır dağlar

Bu iki metin için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Farklı edebî dönemlerden izler taşımaktadırlar.
B) II. metin, I. metnin halk şiirindeki karşılığıdır.
C) İçeriğine göre aynı şiir türüne örneklerdir.
D) Düz uyak düzeniyle oluşturulmuşlardır.
E) I, divan şiirinin; II, halk şiirinin dil ve anlatım özelliğini taşır.

28. • Tekke edebiyatı nazım türü olup herhangi bir tarikatı yansıtmaz.
- Konu olarak Allah sevgisini, onun yüceliğini işler.
- Dörtlüklerle yazılanlar koşma, beyitlerle yazılanlar gazel biçimde yapılandırılır.

Bazı özellikleri verilen tekke - tasavvuf edebiyatı nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlahi B) Nefes C) Deme
D) Şathiye E) Devriye

29. Eski Türklerde yılın belli dönemlerinde sürekle avlarına çıkılır, bu avlar dinî bir totemle yapıldı. Totemleri yaralamak suretiyle öldürmenin uğursuzluk getirebileceğine inanılmasından dolayı bunlar canlı olarak yakalanırdı.

Ozan, oyun, baksı, şaman, âşık gibi adlarla bildiğimiz

I II III IV V

şairler, bu törenlerde avlanmanın kutlu geçmesi ve bereketli olması için kopuz eşliğinde dinsel şiirler söyler, bu şiirlerle ava katılanları coşturmayı amaçlar, avdan sonra da bu törenlerde yararlılık gösterenlerle ilgili kahramanlık şiirleri okurlardı.

Bu parçada numaralanmış kavramlardan hangisi yerinde kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

30. I. Işık
II. Elma
III. Ağaç
IV. At
V. Rüya

Numaralanmış kavramlardan hangisi Türk destan motiflerinden değildir?

- A) V B) IV C) III D) II E) I

31. Destan kahramanı küçük bir çocukken babası hizmet ettiği beye seçtiği iki tayı beğendiremez. Bu yüzden gözleri şişlenerek cezalandırılır. Kahraman, haksızlığa uğramış ve zulüm görmüş bir babanın oğlu olarak büyür, yiğit bir delikanlı olur. Babasının cezalandırılmasına sebep olan taylardan biri de eşi benzeri bulunmaz bir küheylan olur. Babasının intikamını almak için Kırat adı verilen atıyla dağa çıkar, Çamlıbel'e yerleşir. Etrafına topladığı yiğitlerle halka zulmeden beylerin, paşaların korkulu rüyası olur. Fakat tüfeğin icat edilmesinden sonra adamlarının uzaktan öldürülüşüne dayanamaz. Yiğitliğin artık tarihe karıştığını anlar, ortalıktan sır olur.

Bu parçada içeriği verilen destan aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hamzaname B) Saltukname C) Köroğlu
D) Danişmentname E) Battalname

32. Aşağıdaki dizlerin hangisinde diğerlerinden farklı bir uyak çeşidi vardır?

- A) Önce upuzun, sonra kesik kesik saçın vardı
Tenin buğdaysı, boyun bir başak kadardı
- B) Ağam İstanbul'u mesken mi tuttun
Gördün güzelleri beni unuttun
- C) Gurbet o kadar acı
Hepsi bana yabancı
- D) Esaret acısı bir kâbus gibi
Hepsinin bunalmış, ezilmiş kalbi
- E) Kızılmak n'ittin allı gelini
Nasıl aldın allı pullu gelini

33. _____, Hacı Bektaş-ı Veli'nin en önemli eseridir. Eserde tasavvuf öğretisi "dört kapı" ve "kırk makam" kavramlarını açıklayarak işlenmiştir. "Dört kapı" tasavvuftaki "şariat, tarikat, marifet ve hakikat" kavramlarının sembolüdür. "Kırk makam" da bu kapılardan girilerek çıkılacak kırk adet merdiven basamağıdır. Dönemine göre halkın anlayabileceği sadelikte yazılan eser, Bektaşî geleneğinde başucu kitabı olmuştur.

Bu parçanın başına aşağıdaki eserlerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Mantıku't-Tay* B) *Makalat* C) *Divan-ı Hikmet*
D) *Risaletü'n-Nushiyye* E) *Nutuk*

34. Altı kardeş idik bindirdik ata
Hürü'yü yolladık üç köyden öte
Kızılırmak'a varınca oldu bir hata

N'ettin Kızılırmak allı gelini
Gelini gelini benim yârımı

Evde kaynanası evi bezedir
Yolda kaynatası yolu gözedir
Gelinsiz haneyi kime bezedir

N'ettin Kızılırmak allı gelini
Gelini gelini benim yârımı

Bu şiirin biçim, içerik ve anlatım özellikleri dikkate alındığında aşağıdaki nazım biçimlerinden hangisine ait olduğu söylenebilir?

- A) Koşma B) Semai C) Türkü
D) Mânî E) Varsağı

35.

I. Grup	II. Grup
I. Alegorik nitelik	<i>Divan-ı Lügati't Türk</i>
II. Ansiklopedi	<i>Divan-ı Hikmet</i>
III. Bilgece söz	<i>Atabetü'l-Hakayık</i>
IV. Aruz ölçüsü	<i>Kutadgu Bilig</i>
V. Destansı özellik	

I. grupta numaralanmış özelliklerden hangisi, II. grupta verilen eserlerden biriyle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

36. I. Türk edebiyatında mesnevi şeklinin kullanıldığı ilk eser *Kutadgu Bilig*'dir.()
II. Sözlü Dönem Türk Edebiyatı'na ait bilgileri *Divan-ı Lügati't Türk*'te bulabiliriz.()
III. *Orhun Yazıtları* Türklerin ilk ulusal alfabesi olan Uygur alfabesiyle yazılmıştır.()

Numaralanmış yargıların doğru (D), yanlış (Y) tespitleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak yapılmıştır?

	I	II	III
A)	D	Y	Y
B)	Y	D	Y
C)	D	D	Y
D)	Y	D	D
E)	D	Y	D

37. İçimde damla damla bir korku birikiyor

Sanıyorum, her sokak başını kesmiş devler

Üstüme camlarını hep simsiyah, dikeyor

Gözüme mil çekilmiş bir âmâ gibi evler

Bu dördükle ilgili bilgiler aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	Uyak	Redif	Uyak Örgüsü
A)	Tam uyak	Ek hâlinde redif	Çapraz uyak
B)	Zengin uyak	Ek hâlinde redif	Düz uyak
C)	Tam uyak	Sözcük hâlinde redif	Sarmal uyak
D)	Zengin uyak	Ek hâlinde redif	Mânî tipi uyak
E)	Yarım uyak	Sözcük hâlinde redif	Çapraz uyak

38. İhtiyar elini bağrına soktu

Dedi ki İstanbul muhasarası

Bu dizelerle

- I. gaza yarası
- II. içinden çektiğim
- III. başlarken aldığım
- IV. bu oktu

bu parçalar kullanılarak sarmal uyak düzeni oluşturulmak istense aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) II – IV B) IV – II C) I – III
 III – I III – I IV – II
- D) III – I E) III – II
 II – IV I – IV

39. Ormanda büyüyen adam azgını

Çarşıda pazarda seyran beğenmez

Medrese kaçkını softa bozgunu

Selam vermek için insan beğenmez

Dil, anlatım ve içerik özelliklerine göre bu dördüğüün nazım şekli, nazım türü ve şairi aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

	Nazım şekli	Nazım Türü	Şair
A)	Koşma	Taşlama	Seyrani
B)	Koşma	Koçaklama	Dadaloğlu
C)	Semai	Koçaklama	Ruhsati
D)	Semai	Taşlama	Kaygusuz Abdal
E)	Varsağı	Güzelleme	Karacaoğlu

40. Derinden derine ırmaklar ağlar

Uzaktan uzağa çoban çeşmesi

Ey suyun sesinden anlayan bağlar

Ne söyler şu dağa çoban çeşmesi

Bu dördükle ilgili olarak

- I. Çapraz uyak düzeniyle oluşturulmuştur.
- II. Teşbih sanatına yer verilmiştir.
- III. Bir koşmanın ilk dördlüğüdür.
- IV. Ek ve sözcük hâlinde redif vardır.
- V. Tüm dizelerde zengin uyak vardır.

saptamalardan hangisi yanlıştır?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
 D) II ve V E) IV ve V

41. Sarı tamburadır adım
 Göklere ağar feryadım
 Pir Sultan'ımdır üstadım
 Ben anın'çin inilerim

Bu dördlük için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Hece düşürülmesiyle ölçü sağlanmıştır.
- B) Abartma sanatından yararlanılmıştır.
- C) Tapşırmaya yer verilmiştir.
- D) Ek hâlinde redif kullanılmıştır.
- E) Zengin uyakla ahenk sağlanmıştır.

42. I. Aruz ölçüsü ile yazılması
 II. Nasihatname özelliği göstermesi
 III. İlk mesnevi olması
 IV. Sözlük formunda yazılması
 V. Siyasetname niteliği göstermesi

Numaralanmış özelliklerden hangisi *Kutadgu Bilig*'e ait değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

43 – 44. soruyu aşağıdaki dörtlülere göre yanıtlayınız.

Bir semaiye ait üç dörtlük şu şekildedir:

- I. Uçtu genç şahinim uçtu
Kalacak deryayı geçti
Gönlüm bir güzele düştü
Sabredecek hâlim de yok
- II. Fani Karacaoğlan fani
Toprak emer tatlı canı
Hastalandım ilaç hani
Bir acısız ölüm de yok
- III. Gurbette ömrüm geçecek
Bir daracık yerim de yok
Oturup derdim dökecek
Bir münasip yerim de yok

43. Bu dörtlüklerin şiirde yer alma sırası aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) I – III – II
B) III – I – II
C) II – III – I
D) III – II – I
E) I – II – III

44. Bu şiirin nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Koçaklama
B) Taşlama
C) Güzelleme
D) Devriye
E) Ağıt

45. (I) Dinî - tasavvufi halk edebiyatı tekkeler çevresinde gelişmiş olup bu anlayışla verilen eserlerde öğreticilik esastır. (II) Bu nedenle verilen ürünlerde estetik zevk arka planda kalmış, öğreticilik ön plana çıkmıştır. (III) Şairler genellikle bir tarikat mensubu oldukları için eserlerinde bağlı bulundukları tarikatın görüşlerini dile getirmişlerdir. (IV) Halkın anlayabileceği bir dil kullanılmıştır, kimi şairler şiirlerinde mecazlı, sembolik söyleyişlere de yer vermiştir. (V) Ancak eskiden beri şiirlerde bahsedilen sevgili ve sevgiliye ait güzellik unsurları, şarap, meyhane gibi kavramlar ilk anlamlarıyla tercih edilmişlerdir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) V
B) IV
C) III
D) II
E) I

4 YAYINLARI

46. KAVUKLU: İsmail bunlar da kim?

PİŞEKÂR: Efendim, bu çocuklar yeni kiracı. Benim elimde büyüdüler, neden sordun?

KAVUKLU: Deli midirler, diye sordum.

PİŞEKÂR: Neden deli olsunlar?

KAVUKLU: Bunlara bu bezli paravanayı ev diye sen mi kiraladın?

PİŞEKÂR: Sen gözünü sil öyle bak. Dudukuşu gibi, canım eve paravan deme.

(...)

Bu parça aşağıdaki geleneksel tiyatro türlerinin hangisinden alınmıştır?

- A) Kukla
B) Karagöz
C) Orta oyunu
D) Meddah
E) Köy seyirlik oyunları

47. Gelse de en acı sözler dilime

Uçacak sanırdım birkaç kelime

Bir alev hâlinde düştün elime

Hani ey gözyaşım, akmayacaktın!

Bu dördlükte aşağıdaki edebî sanatlardan hangisi yoktur?

- A) Mübalağa B) Teşbih C) İstiare
D) Hüsnütalil E) Nida

48. I. Asker ozanlardandır. Yeniçeri Ocağı'nda yetişmiştir. Aruzla da şiirleri vardır. Divan şiirinden etkilenmiştir. 108 şairden bahsettiği *Şaimame* eseri ilk olma özelliği göstermektedir.
- II. Âşık edebiyatının en ünlü saz şairlerindendir. Lirizm yüklü koşmaları, semaileri, varsağıları ve güzellemleri vardır. Aşk, sevgi, doğa en çok işlediği konulardır. Saf, duru, yalın bir dili vardır. Çapkınca üslubuyla adından söz ettirmiştir.

Numaralı parçalarda söz edilen şairler aşağıdakilerden hangisidir?

	I	II
A)	Âşık Ömer	Karacaoğlan
B)	Gevheri	Âşık Ömer
C)	Dadaloğlu	Bayburtlu Zihni
D)	Köroğlu	Seyrani
E)	Kaygusuz Abdal	Köroğlu

49. 1. *İgor* a. Alman
2. *Türeyiş* b. Rus
3. *Şinto* c. İran
4. *Nibelungen* d. Japon
5. *Şehname* e. Uygur

Numaralanmış destanların harflerle belirtilen uluslarla doğru şekilde eşleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1b, 2e, 3c, 4a, 5d B) 1d, 2e, 3c, 4a, 5b
C) 1b, 2e, 3d, 4a, 5c D) 1d, 2c, 3e, 4a, 5b
E) 1b, 2c, 3e, 4a, 5d

50. I. Rüzgâr eser dallar atışır

Kuşlarınız birbiriyle ötüşür

Ören yerler bu bayramdan pek üşür

Sünbül niçin yaslı bakışır dağlar

II. Kıldı zülfün tek perişân hâlimi hâlin senin

Bir gün ey bî-derd sormazsın nedir hâlin senin

Bu iki şiir parçası için aşağıdaki yorumlardan hangisi yanlıştır?

- A) I. nin nazım birimi dördlük, II. nin nazım birimi beyittir.
B) I, halk şiiri anlayışıyla; II, divan şiiri anlayışıyla yazılmıştır.
C) I, açık ve anlaşılır bir dille; II, sanatlı ve kısmen anlaşılması zor bir dille yazılmıştır.
D) Her iki parça da alındıkları şiirin ilk bölümünü oluşturmaktadır.
E) İlk şiirin nazım biçimi koşma, ikinci şiirin nazım biçimi gazeldir.

51. I. Bostanlarda bitecek
II. Dört davul sekiz köçek
III. Sergenlerde çekirdek
IV. Ben isterim babamdan

Mânî nazım biçiminin biçim ve içerik özellikleri dikkate alınarak bir mânî oluşturmak istendiğinde bu dizelerin sıralaması aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) I - III - II - IV B) II - I - III - IV
C) III - I - IV - II D) III - II - I - IV
E) IV - II - I - III

52. • 11'li hece kalıbıyla yazılması
• Dördlük sayısının 3-5 arasında olması
• abab, cccb, dddb... biçiminde uyaklanması
• İşlediği konuya göre türlerinin olması

Bu özellikler aşağıdaki nazım biçimlerinden hangisine aittir?

- A) Türkü B) Semai C) Koşma
D) Varsağı E) Destan

53. I. Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik
Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik
(teşbih)
- II. Haliç'te bir vapuru vurdular dört kişi
Demirlemişti, eli kolu bağlı, ağlıyordu
(intak)
- III. O çay ağır akar, yorgun mu bilmem
Mehtabı hasta mı, solgun mu bilmem
(tecahülûarif)
- IV. N'olaydı ah n'olaydı yâr bade dolduraydı
Şu garip gönlüm için kanun icat olaydı
(tevriye)
- V. Var olan yokluğun ömrünü sürüyorum
Aşklar bomboş kuruntu, hürriyetler esaret
(tezat)

Numaralanmış dizelerin hangisinde yay ayraç içinde verilen edebî sanat yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

54. Boşa aranırdım, boşa daldırdım
Açıldım engine kıyına vardım
Canım pahasına inci çıkardım
Bir sağlam ipliğe dizemiyorum

Bu dördlükten aşağıdakilerden hangisine örnek verilemez?

- A) 6+5 duraklı kalıba
B) 11'li hece ölçüsüne
C) Düz ayak örgüsüne
D) Ek biçiminde redife
E) Yarım kafiye

55. Tasavvuf konusu divan edebiyatında gazel, mesnevi, rubai, kıt'a gibi pek çok nazım biçiminde yazılmıştır. Halk edebiyatında dinî-tasavvufî halk edebiyatı veya tekke edebiyatı adıyla ayrı bir kol olarak gelişmiştir. Bu kolda ilahî dışında nefes, devriye, deme, nutuk, şathiye adıyla anılan şiirler de vardır. Bu şiirler içerisinde Bektaşî şairlerince yazılan, saz eşliğinde ve makamla okunması gelenek hâline gelenlere — — — —; Allah'tan gelip yine ona dönmeyi konu edinenlere — — — —; tarikata yeni giren birine tarikat adabını öğretmek için yazılanlara — — — —; inançlardan alaycı bir dille söz eder gibi yazılanlara da — — — — denmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada boş bırakılan yerlerden birine getirilemez?

- A) nefes B) deme C) şathiye
D) devriye E) nutuk

56. 1. Hun hükümdarı Mete'nin Türk birliğini kurmak için verdiği mücadeleler anlatılır.
2. Dünyanın en uzun (400 bin dizelik) bu destanında konu olan yiğidin Hristiyanlarla mücadelesi anlatılır.
3. Göktürklerin demir bir dağı eritip delerek bu dağdan çıkışları anlatılır.
4. Saka Türklerinin hükümdarının İskender'le yaptığı savaşlar anlatılır.

a. Ergenekon	b. Oğuz Kağan
c. Manas	d. Şu

Numaralanmış açıklamaların harflerle verilen destanlarla doğru bir şekilde eşleştirilmiş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1b, 2a, 3c, 4d B) 1a, 2c, 3b, 4d
C) 1d, 2c, 3a, 4b D) 1b, 2c, 3a, 4d
E) 1c, 2a, 3d, 4b

Karekodu okutup cevaplarınızı optiğe işaretleyerek tarama sonuçlarınıza, soruların video çözümlerine ve size özel hazırlanmış Geri Kazanım Testi'ne ulaşabilirsiniz.

Türlere Göre İlkler, Enler, Öncüler

Roman

- Dünya edebiyatında ilk roman **Don Kişot** (Cervantes)
- İlk çeviri roman **Telemak** (Yusuf Kâmil Paşa'nın Fenelon'dan çevirisidir.)
- İlk yerli (telif) roman **Taaşuk-ı Talat ve Fitnat** (Şemsettin Sami)
- İlk edebî roman **İntibah** (Namık Kemal)
- İlk tarihî roman **Cezmi** (Namık Kemal)
- İlk macera romanı **Hasan Mellah** (Ahmet Mithat Efendi)
- Yanlış Batılılaşma temalı ilk roman **Felâhî Bey'le Rakım Efendi** (Ahmet Mithat Efendi)
- İlk realist roman **Araba Sevdası** (Recaizade Mahmut Ekrem)
- Dünya edebiyatında ilk realist roman **Madame Bovary** (Gustave Flaubert)
- İlk köy romanı **Karabibik** (Nabizade Nazım)
- İlk psikolojik roman denemesi **Zehra** (Nabizade Nazım)
- İlk psikolojik roman **Eylül** (Mehmet Rauf)
- En başarılı psikolojik roman **Dokuzuncu Hariciye Koğuşu** (Peyami Safa)
- Edebiyatımızda Batılı tekniğe uygun ilk modern roman **Mai ve Siyah** (Halit Ziya Uşaklıgil)
- Kurtuluş Savaşı temalı ilk roman **Ateşten Gömlek** (Halide Edip Adıvar)
- İlk postmodern roman **Tutunamayanlar** (Oğuz Atay)
- İlk polisiye roman **Esrar-ı Cinayet** (Ahmet Mithat Efendi)
- İlk töre romanı **Sinekli Bakkal** (Halide Edip Adıvar)
- Romantizmden realizme geçişin ilk romanı **Sergüzeşt** (Sami Paşazade Sezai)
- Mektup tarzında ilk roman **Mutallaka** (Hüseyin Rahmi Gürpınar)

Hikâye (Öykü)

- Dünya edebiyatında ilk öykü **Decameron** (Boccaccio)
- Edebiyatımızda ilk öykü **Letaif-i Rivayat** (Ahmet Mithat Efendi)
- Batılı örneklerine benzeyen ilk öykü **Küçük Şeyler** (Sami Paşazade Sezai)
- Olay öyküsünün edebiyatımızda öncüleri **Ömer Seyfettin**, **Refik Halit Karay**
- Olay öyküsünün dünyada öncüsü **Maupassant**
- Durum öyküsünün edebiyatımızdaki öncüleri **Memduh Şevket Esenalı**, **Sait Faik Abasıyanık**
- Durum öyküsünün dünyada öncüsü **Anton Çehov**

Şiir

- İlk şiir çevirileri **Tercüme-i Manzume** (Şinasi)
- İlk pastoral şiir **Sahra** (Abdülhak Hamit Tarhan)
- Kafiyesiz ilk şiir **Validem** (Abdülhak Hamit Tarhan)
- İlk sembolist şair **Cenap Şahabettin**
- En başarılı sembolist şair **Ahmet Haşim**
- Divan edebiyatının kalıplarını kullanmayarak bu edebiyatı yıkan isim **Abdülhak Hamit Tarhan**
- İlk köy şiiri **Köylü Kızların Şarkısı** (Muallim Naci)
- İlk mensur şiir örnekleri **Mensur Şiirler**, **Mezardan Sesler** (Halit Ziya Uşaklıgil)
- İlk çocuk şiirleri **Şermin** (Tevfik Fikret)
- Tekke / tasavvuf şiirinin kurucusu **Ahmet Yesevi**
- Tasavvuf şiirinin en başarılı ismi **Yunus Emre**
- Divan şiirinin ilk şairi **Hoca Dehşani**
- Divan şiirinin son büyük şairi **Şeyh Galip**
- Hikemî şiirin en önemli ismi **Nabi**
- Sebkihindi akımının en başarılı ismi **Şeyh Galip**
- Mahallileşme akımının öncüsü **Nedim**
- "Şarkı" türünün en başarılı ismi **Nedim**
- "Kaside" türünün en başarılı ismi **Nefî**
- Serbest vezni ilk kullanan şair **Nâzım Hikmet**
- Nazmı nesre yaklaştırmada en başarılı isimler **Tevfik Fikret**, **Mehmet Akif Ersoy**
- Nesri nazma yaklaştırmada en başarılı isimler **Yahya Kemal Beyatlı**, **Ahmet Haşim**
- Şiirde noktalama işaretlerini ilk kullanan, serbest müstezâtî aruzla ilk deneyen, anjandumanı ilk uygulayan şair **Tevfik Fikret**

Tiyatro

- Batılı tekniğe uygun ilk tiyatro **Şair Evlenmesi** (Şinasi)
- Sahnelenen ilk tiyatro **Vatan yahut Silistre** (Namık Kemal)
- Aruzla yazılan ilk manzum tiyatro **Eşber veya Sardanapal** (Abdülhak Hamit Tarhan)
- Heceyle yazılan ilk manzum tiyatro **Nesteren** (Abdülhak Hamit Tarhan)
- Cumhuriyet Dönemi'nde heceyle yazılan ilk tiyatro **Binnaz** (Yusuf Ziya Ortaç)
- İlk uyarılma tiyatro eserleri sanatçısı **Ahmet Vefik Paşa** (Moliere'den)
- İlk kabare tiyatrosu **Devekuşu Kabare Tiyatrosu** (Haldun Taner)
- Epik tiyatronun kurucusu **Keşanlı Ali Destanı** (Haldun Taner)
- Dünyada komedi türünün öncüsü **Aristophanes**
- Dünyada trajedi türünün öncüsü **Aiskylos**
- Dram türünün ilkelerini yazan sanatçı **Cromwell** (Victor Hugo)

Gazete

- İlk resmî gazete **Takvim-i Vakayi** (1831)
- İlk yarı resmî gazete **Ceride-i Havadis** (1840) (İngiliz Churchill)
- İlk özel gazete **Tercüman-ı Ahval** (1860) (Şinasi, Ağâh Efendi)
- Yurt dışında çıkarılan ilk gazete **Hürriyet** (Namık Kemal, Ziya Paşa)

Antoloji-Eleştiri

- İlk antoloji **Harabat** (Ziya Paşa)
- İlk eleştiri eseri **Tahrib-i Harabat** (Namık Kemal)
- İlk eleştiri yazısı **Lisan-ı Osmaninin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazatı Şamildir** (Namık Kemal)
- İlk eleştirmen (meslek) **Ahmet Şuayp** (Servetifünun)

Deneme

- Deneme türünün öncüsü **Denemeler** (Montaigne)
- Edebiyatımızda ilk deneme **Bize Göre** (Ahmet Haşım)
- İlk deneme yazarımız **Nurullah Ataç**

Günlük (Jurnal)

- İlk günlük **Seyahat Jurnalı** (Direktör Ali Bey)
- "Günlük" kelimesini ilk kullanan **Falih Rıfık Atay**
- "Günce" kelimesini ilk kullanan **Nurullah Ataç**

Gezi Yazısı (Seyahatname)

- İlk gezi yazısı **Miratü'l Memalik** (Seydi Ali Reis)
- En ünlü gezi yazısı **Seyahatname** (Evliya Çelebi)
- Batılı anlamda ilk gezi yazısı **Avrupa'da Bir Cevelan** (Ahmet Mithat Efendi)

Anı (Hatıra)

- Dünyada ilk anı **Anabasis** (Ksenophon)
- İlk anı kitabı ve yazarı **Babürname** (Babürşah)
- Batılı anlamda ilk anı **Magosa Hatıraları** (Namık Kemal)

Fabl

- Dünyada ilk fabl **Kelile ve Dimne** (Beydaba)
- Edebiyatımızda ilk fabl örneği **Harname** (Şeyhi)

Destan

- İlk Türk destanı **Alp Er Tunga** (Saka Destanı)
- Dünyada bilinen ilk destan **Gılgamış** (Sümerler)
- En uzun müslüman Türk destanı **Manas** (Kırgızlar)
- İslami Dönem İlk Türk Destanı **Satuk Buğra Han Destanı**
- Destandan halk hikâyeciliğine geçiş dönemi ilk eseri **Dede Korkut Hikâyeleri**

Göktürk Yazıtları

- Yazılı ilk edebî ürünlerimiz (8. yy.)
- "Türk" kelimesinin geçtiği ilk Türkçe metin
- İlk söylev
- İlk Türk Alfabesi Göktürk alfabesi

Sözlük-Ansiklopedi

- Türkçe ilk sözlük **Kamus-i Türki** (Şemsettin Sami)
- İlk tarih ve coğrafya ansiklopedisi **Kamus'ül-Alam** (Şemsettin Sami)
- İlk atasözleri kitabı **Durub-ı Emsali Osmaniye** (Şinasi)
- Türk dilinin ilk dil bilgisi kitabı **Divan-ı Lügati't Türk** (Kaşgarlı Mahmut)

Geçiş Dönemi Eserleri

- İslami dönem Türk edebiyatında yazılan ilk eser **Kutadgu Bilig** (Yusuf Has Hacıp)
- İlk Türkçe kitap **Kutadgu Bilig** (Yusuf Has Hacıp)
- Sembolik (alegorik) ilk siyasetname **Kutadgu Bilig** (Yusuf Has Hacıp)
- Hakaniye lehcesi, aruz vezni ve mesnevi nazım şekliyle yazılan ilk eser **Kutadgu Bilig** (Yusuf Has Hacıp)
- Türk edebiyatının ilk didaktik şiirler örnekleri **Kutadgu Bilig** (Yusuf Has Hacıp)
- Türkçenin ilk ansiklopedik sözlüğü **Divan-ı Lügati't Türk** (Kaşgarlı Mahmut)

Divan Edebiyatı

- Divan sahibi ilk şairimiz **Yunus Emre**
- İlk hamse şairi **Ali Şir Nevai**
- İlk tezkire örneği **Mecalis'ün Nefais** (Ali Şir Nevai)
- Anadolu sahasında ilk tezkire **Heşt Behişt** (Sehi Bey)
- Çocuklar üzerine ilk eserler **Hayriyye** (Nabi), **Lütfiye** (Sümbülzade Vehbi)
- Süslü nesrin öncüsü **Tazarrunname** (Sinan Paşa)
- İlk bibliyografya **Keşfü'z Zünun** (Kâtip Çelebi)
- Bilinen ilk Türkçe mevlid **Vesiletü'n Necat** (Süleyman Çelebi)

Diğerleri

- İlk makale **Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi** (Şinasi)
- Noktalama işaretlerini ilk kullanan **Şinasi**
- İlk folklor incelemesi, atasözleri kitabı **Durub-ı Emsali Osmaniye** (Şinasi)
- İlk röportaj örneği **Rüya** (Ziya Paşa)
- İlk fıkra **Eşkal-i Zaman** (Ahmet Rasim)
- Batılı anlamda ilk edebiyat tarihçemiz **Fuat Köprülü**
- İlk Türk sosyolog **Ziya Gökalp**
- Dilde sadeleşmeyi savunan ilk yayın organı-**Genç Kalemler dergisi**-Yeni Lisan
- Nobel Ödüllü ilk ve tek yazarımız **Orhan Pamuk**